Informativno-političko glasilo

Bunjevačke Novine

www.bunjevci.net

Subotica, april 2020. - Godina XVI - Broj 178 - Cena: 50 dinara

Sačuvajte život!

Ostanite kod kuće!

#ostanikodkuce

ISSN 1451-2505

Bunjevački Nacionalni Savet

Национални савет буњевачке националне мањине
Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine
National Council of the Bunjevac Ethnic Minority

Slušajte radio emisije na bunjevačkom jeziku

„Bunjevačka rič"

Radio Subotica (104,4 MHz) nediljom od 9,30 sati

„Subotica na bunjevačkom"

Radio Subotica (104,4 MHz) subotom od 9,45 sati

„Radio Spektar"

Treći program Radio Novog Sada (100 MHz) petkom od 14,15 sati

Slušajte „Bunjevački radio"

www.boc.rs

Gledajte TV emisiju na bunjevačkom jeziku

„Spektar"

Radio-televizija Vojvodine, drugi program, nediljom od 17,30 sati

Pratite nas na internetu

www.bunjevci.net

Bunjevački nacionalni praznici:

2. februar, *Dan Velikog prela*

23. februar, *Dan osnivanja prvog Nacionalnog savita*

15. avgust, *Dan Dužijance*

25. novembar, *Dan Velike narodne skupštine Srba, Bunjevaca i ostali Slovena*

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA
IZ OBLAKA RAŠIRILA KRILA,
OJ BUNJEVČE PROBUDI SE SADA
STAREŠINO SUBOTICE GRADA.

MENE MATI UČILA PIVATI
PIVAJ SINE DA BUNJEVCI ŽIVE,
NEK NAM ŽIVI NAŠA MILA BAČKA,
TAMBURICA, PISMA BUNJEVAČKA.

NE ZOVEMO SAMO BOGATAŠE
VEĆ I DRUGE STANOVNIKE NAŠE,
JA SAM SINAK SUBOTICE GRADA
NE DAM VIŠE DA MOJ NAROD STRADA.

BUNJEVAČKA SVEČANA PISMA

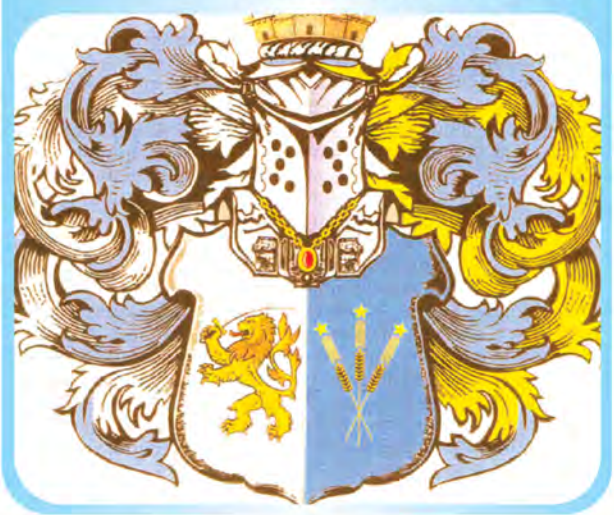

OSNIVANJE I FUNKCIONISANJE NIU „BUNJEVAČKOG INFORMATIVNOG CENTRA" POMOGLI

MINISTARSTVO KULTURE REPUBLIKE SRBIJE

POKRAJINSKI SEKRETARIJAT ZA INFORMACIJE AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINA

Informativno-političko glasilo
BN Bunjevačke Novine

Informativno-političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine

Godina XVI Broj 178
April 2020.
Cina 50 dinara
Izlazi prve nedilje u misecu

Izdavač:
NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR" - Subotica

Osnivač izdavača:
NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Direktor NIU „BIC":
Boris Bajić

Glavni i odgovorni urednik „Bunjevački novina":
Nikola Stantić

Redakcija:
Nikola Stantić (novinar i lektor)
Ksenija Stojičić (gradska hronika)
Tamara Babić (kultura)
Stanislava Lutkić (Sombor)
Siniša Tikvicki (on-line izdanje)

Stalni saradnici:
Ana Vojnić Kortmiš, Tihomir Kujundžić Matković, Nikola Ostrogonac, Eva Kovač Pečkai

Tehnički urednik:
Nikola Stantić

Fotografija:
Nikola Stantić

Naslovna strana:
Sačuvajte život, ostanite kod kuće!

Adresa:
Trg cara Jovana Nenada 15/2,
24000 Subotica
Telefon/fax: 024 523-505
e-mail: bic@bunjevci.net

Štampa:
Rotografika Subotica

Tiraž:
1.000

Dizajn:
Studio Trid Beograd

Distribucija:
„Press international" - Novi Sad,
„Centrosinergija" d.o.o. Novi Beograd

List je upisan u Registar javnih glasila Agencije za privredne registre Republike Srbije pod registarskim brojem: NV000430
COBISS SR-ID 133482759

CIP - Katalogizacija u publikaciji Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
659.3(=862)

Rič urednika

Poštivana čeljadi,

U vrime pripravljanja ovog broja „Bunjevački novina" u Srbiji je uvedeno vanredno stanje, zbog pritnje korona virusa na zdravlje, ne samo stanovnika Srbije, nego čitavog svita. Taj čin je utico na naše živote, pa i na pripravljanje naši i vaši novina. Sva dešavanja su otkazana, nije bilo tradicionalni izložbi i okupljanja povodom Uskrsa, a pitanje je koliko će vanredno stanje trajat, odnosno kad ćemo se vratit u običajene tokove života.

Međutim, to što nismo imali uskršnje izložbe, ne znači da Uskrs nećemo proslavit, nit da o Uskrsu i uskršnjim običajima ne pišemo. Prilika je ovo bila sitit se kako smo kadgod slavili Uskrs, al i podistit se značaja najvećeg sveca kod katolika, na kojem je i zasnovana čitava naša vira.

Nije lako u ovom vrimenu, al u svakom lošem triba potražit štogod dobro. U skladu sa Uskrsom i nevoljama koje nas okruživaje, a i imamo sad malo više vrimena, možemo dobro razmislit, analizirat šta smo sve uradili i kako možemo iskoristit ovo vrime i postat bolji. Koje su to vridnosti kojima težimo, dal smo moždar u trki priko životni i poslovni priprika priskočili i ono što nam je najvažnije i čemu se vraćamo – porodici.

Jel nam je baš potriban bio svaki komad odiće, tehnike, svaka sigračka? Jel smo morali baš svudak stignit, svaki poso uradit, svaku sitnicu spremit, opeglat? Sve na uštrb porodice!

Srićom, nije kasno popravit se, jel i posli najvećeg mraka sviće, a i smrt, koja nam je neminovna, čekamo sa virom u uskrsnuće.

Strana 5

Strana 11-12

Strana 14-15

Strana 16

Strana 18-19

Strana 20

Sadržaj

5
Promina na čelu Koordinacije
6
Pripravit listu po kategorijama
7
Zadržat sve medije na bunjevačkom jeziku
11-12
Odgovornost na pridavačima, dici, al i roditeljima
14-15
Uskrs našeg ditinjstva
16
Prilika da budemo bolji
17
Kultura u doba „korone"
18-19
Petnajst godina o Bunjevcima i za Bunjevce
20
Krov saniran, nema prokišnjavanja

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine" pritplatite se na nji.
Godišnja pritplata je 600 dinara (sa ptt troškovima).
Platit možete na naš tekući račun: 200-2642360101825-19 (Poštanska štedionica)
sa naznakom za pritplatu.
Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.
Posli uplate nazovite nas kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

DESETA SIDNICA NSBNM ODRŽANA ELEKTRONSKIM PUTOM

Nerazumivanje i u vandrednom stanju

Uvođenje vanrednog stanja na teritoriji naše zemlje uslovilo je prominu funkcionisanja i institucija i udruženja u okviru bunjevačke zajednice. Nuz to što su otkazani svi programi koji su bili zakazani uoči uskršnji praznika, NSBNM moro je prilagodit svoj rad novonastaloj situaciji, pa su otkazane sidnice Odbora za obrazovanje i Odbora za službenu upotribu jezika i pisma, te sastanak Aktiva učitelja, dok je sidnica Izvršnog odbora održana elektronskim putom. Na isti način funkcionisala je i 10. sidnica NSBNM, koja je bila zakazana za 20. mart.

Kako divani pridsidnica Savita **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, priporuka Kancelarije za ljudska i manjinska prava odnosila se na ovaj vid održavanja sidnica za sve nacionalne savite, bilo da oni taj vid imaje u statutu el ne, te su članovi NSBNM glasali putom mejla.

– Usvajali smo izvištaj revizora za NSBNM, kako i šta je rađeno prošle godine, koji su finansijski planovi insitucija za 2020. i njeve izvištaje. Urađeno je usvojeno sve kako triba, al je na moju veliku žalost od strane članova Savita iz Sombora pokazano jedno veliko nerazumivanje. Traženo je odlaganje sidnice nuz opravdanje kako to sad nije važno, zatim je tražena video konferencija. Nažalost, mi to sve ne možemo, jel da možemo onda bi sve tako i napravili. Odlaganje nije bilo opcija, jel je i Kancelarija za ljudska i manjinska prava napisala kako se sidnice i izvištaji ne mogu odložit. S druge strane, usvojili smo jedan finansijski plan na osnovu onog što nam je kazano i što bi tribali dobit iz fonda sridstava. Iako je on tri godine isti, čudi nerazumivanje od strane isti članova, dvaput je on odgovaro, a sad ne – objašnjava pridsidnica Savita i dodaje da i po tom pitanju postoje novosti. Praktično se stvari minjaje iz časa u čas i svi se pokušavaje prilagodit novonastalom stanju, a to često ne iđe priko noći.

– Kancelarija nam je uputila i mejl u kojem kaže nek obustavimo svoje delatnosti i nek se ne zaduživamo jel nisu sigurni kad će nam moć bit pribačena sridstva za rad. Na ovaj način biće zdravo teško radit. Naravno, potpuno obustavljanje rada ne smimo dozvolit, al da je izuzetno teško, jeste – divani pridsidnica NSBNM.

Sve neophodne poslove kancelarija NSBNM obavlja putom mejlova. Na isti način radila se i raspodila sridstava za udruženja. U pitanju je konkurs na nivou Pokrajine, odkaleg je dan kasnije stigo odgovor da su projekte dobili, al kako ne znaje šta će s njima bit.

Ono što funkcioniše i tokom vanrednog stanja je sistem obrazovanja. Iako Savit još nije dobio odgovor u pogledu načina funkcionisanja izborni predmeta, pridavačima je poslat dopis nek stupe u kontakt s učenicima i omoguće blaži vid nastave kako bi i ovaj predmet na kraju škulske godine mogo bit ocinjen. Za te potribe je na sajtu www.bunjevci.net postavljen odiljak „obrazovanje" di će bit edukativni materijali. **N. S.**

SAOPŠTENJE PRIDSIDNICE NSBNM

U skladu s mirama

Pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine poslala je saopštenje u kojem se, izmed ostalog, navodi i način rada kancelarije NSBNM u vrime varednog stanja.

„Zbog virusa korone i uvedenog vanrednog stanja u Republiki Srbiji, Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine radiće u smanjenom obimu, a u skladu s proglašenim mirama.

Sidnice nacionalnog savita održavaće se elektronski, sidnice Izvršnog odbora, ko i odbori za: kulturu, obavištavanje, obrazovanje i službenu upotribu jezika i pisma, a sve po potribi. Otkazane su sve uskršnje izložbe i priredbe, ko i druga kulturna dešavanja u našoj zajednici.

Bunjevačka udruženja i institucije će takođe radit u skladu s mirama koje su donete na nivou države. Na sajtu www.bunjevci.net , a u odiljku obrazovanje, biće metnut nastavni program prigodan uskršnjim praznicima koji nam slide, a koji učenici mogu kod kuće obradit sami, el u saradnji sa svojim pridavačima, priko kompjutera, vibera... Takođe, na sajtu će, ko i uvik dosad, bit metnut broj dičijeg lista „Tandrčak", koji će pomoć u ovoj nastavi na daljinu.

Broj telefona kancelarije NSBNM je 060/759-00-04 i biće u funkciji svakog radnog dana od 8 do 15 sati. E-mail adresa na koju nam možete pisat je bunjnacsav@gmail.com

Želim nam svima da ovo stanje prođe što brže, bezbolnije i da se zajedničkim snagama nastavimo starat o svojoj zajednici", poručiva **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica NSBNM. **N. S.**

SAOPŠTENJE SAVEZA BAČKIH BUNJEVACA

Obustavljene aktivnosti

Iz Saveza bačkih Bunjevaca stiže saopštenje koje potpisiva **Mirko Bajić**, pridsidnik SBB-a, a koje prinosimo i cilosti.

„Zbog okolnosti nastali proglašenjom vanrednog stanja Savez bačkih Bunjevaca obustavlja sve aktivnosti na prikupljanju i overi potpisa podrške za liste, kako za lokalne izbore u Subotici i Somboru, tako i za listu za Skupštinu AP Vojvodine. Zdravlje ljudi važnije nam je od političke pozicije. Zahtivamo od nadležni organa da proglase odlaganje izbora na svim nivoima i da, kad se za to stvore uslovi, obezbide dalju normalnu izbornu proceduru pod jednakim uslovima za sve učesnike u izborima.

Pridlažemo i da se razmotri mogućnost da se za ove izbore, tumačenjom proglasi, da se za liste registrovani politički stranaka i njevi koalicija, zbog nastali vanredni okolnosti, potpisi podrške ne overavaje pojedinačno kod javni bilužnika, neg da zastupnik političke stranke koja učestvuje u izborima svojim overenim potpisom, pod punom krivičnom odgovornošću garantuje virodostojnost svakog pojedinačnog potpisa podrške birača počev od dana proglašenja vanrednog stanja.

Ovo pridlažemo iz razloga što će sasvim izvesno i posli okončanja vanrednog stanja i ponovnog otpočinjanja izborni radnji, ostat stra, naročito kod stariji građana i postupak ovire potpisa podrške bio bi i dalje ugrožen, čime bi posebno male stranke nacionalni manjina ko što je naša, bile onemogućene učestvovat na izborima." **N. S.**

ODRŽAN SASTANAK KOORDINACIJE NACIONALNI SAVITA NACIONALNI MANJINA

Promina na čelu Koordinacije

U četvrtak i petak, 5. i 6. marta, u Subotici je održan sastanak Koordinacije nacionalni savita. Podsitićemo, rič je o tilu sastavljenom od pridstavnika nacionalni savita u Srbiji, a kojim je od juna 2017. godine pridsidavo Nacionalni savit mađarske nacionalne manjine.

U proteklom periodu aktivnosti je bilo tušta, prija svega je velika uloga Koordinacije bila tokom donošenja zakona vezani za prava nacionalni manjina.

Kako je istako **Jene Hajnal**, pridsidnik Nacionalnog savita mađarske nacionalne manjine, podrška državni organa bila je značajna, a rad Koordinacije potvrdio je kako odnos države i izabrani pridstavnika nacionalni manjina nije borba, već partnerstvo, te je naglasio na čemu bi tribalo dalje radit, odnosno koje su bile teme sastanka.

– Razgovarali smo o nacrtu strategiji za medije koji može još dosta da se menja. U kulturi bi trebalo da se uradi mnogo više, sa Ministarstvom kulture imamo najmanje kontakata i želeli bi da uspostavimo bolju saradnju, jer je kultura, pored jezika, za nacionalne manjine najvažnija. Što se tiče obrazovanja, tu je najviše urađeno, iako je bilo najviše posla – kazo je Hajnal.

Sastanak u Subotici bio je ujedno i poslidnji kojim je pridsidavo Mađarski nacionalni savit. Ideja je i ranije bila da Koordinacijom rukovode saviti na smenu, a zbog važnosti kontinuiteta u periodu kad su novi zakoni bili glavna tema, odlučeno je da se pridsidavajući ne minja.

Sad, kad je taj poso gotov, pridsidavanje Koordinacijom povireno je Nacionalno savitu bugarske nacionalne manjine.

Stefan Stojkov, pridsidnik Nacionalnog savita bugarske nacionalne manjine, kazo je kako se nada da će i u narednom periodu rad Koordinacije bit prilika da svi zajedno rade u cilju ostvarivanja prava svi nacionalni manjina, te je naglasio da je važno što su postavljene dobre osnove u prithodnom periodu, pa će to značajno olakšat rad.

– Zahvaljujem se predsedniku Hajnalu na svemu što je uradio za sve nacionalne savete, naročito za male savete, a na svim našim sednicama ističemo da želimo da postanemo kao Mađarski nacionalni savet, jer je to institucija – poručio je Stojkov.

Sastanku je prisustvovala i **Suzana Paunović**, direktorka Kancelarije za ljudska i manjinska prava. Ona je istakla kako je rad Koordinacije, koji traje još od 2002. godine, izuzetno značajan. Ostvarena je prilika da se pridstavnici nacionalni savita udruže oko zajednički problema, te da lakše dođu do ostvarenja svoji prava.

– Za Vladu Srbije je veoma značajno da ovaj sistem funkcioniše i sve što je urađeno u proteklih osam godina govori da smo zaista uradili pravi posao. Na ovaj način dobili smo mesto gde se artikulišu zajednički imenitelji za sve nacionalne savete, bez obzira na činjenicu koliko je ta manjina brojčano zastupljena u Srbiji. Uvek postoje teme koje su za sve njih važne – poručila je direktorka Kancelarije za ljudska i manjinska prava.

N. S.

VAŽNA I DOBRA SARADNJA

Dr Suzana Kujundžić Ostojić, pridsidnica NSBNM, potvrdila je da je u protekle tri godina kroz koje su Koordinacijom pridsidavali pridstavnici Nacionalnog savita mađarske nacionalne manjine, saradnja bila dobra i plodonosna.

– Potojala dobra saradnja, u scve četiri obvlaste tokom tri godne pridsidavanja tušta urađeno. Tražili smo podršku na Koordinaciji kad je u pitanju bilo uvođenje bunjevačkog jezika u šest oblasti u Subotici, na šta zakonski imamo pravo. Nažalost, ni posli godinu dana od kako imamo standardizovan jezik nije još uvik reagovano, ni nakon dopisa lokalnoj samoupravi, pa se nadam da ćemo sa mista di su prisutni pridstavnici osamnajst nacionalni savita koji su nas podržali ić dalje u ovoj borbi. Ovo je jedan od prvi sastanaka koordinacija da mi nemamo kako veliko breme koje nosimo na leđima. Tušta tog je, Bogu fala, iza nas, po pitanju obrazovanja, kulture, informisanja. Sad već spadamo u red savita koji imaje standardne probleme koji se tiču svi nas. Triba radit na strategijama svi oblasti, država često ne pita tušta pridstavnike nacionalni manjina, a dobro bi bilo. Sve ide svojim tokom i možemo samo izrazit svoje zadovoljstvo radom Koordinacije – naglasila je dr Kujundžić Ostojić, pridsidnica NSBNM.

DRUGA SIDNICA RADNOG TIMA KULTURNI DOBARA BUNJEVACA

Pripravit listu po kategorijama

U sridu, 11. marta, održana je druga sidnica Radnog tima kulturni dobara Bunjevaca u okviru Odbora za kulturu Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine.

Bila je to prilika, kako kaže **Kata Kuntić**, pridsidnica Odbora za kulturu u NSBNM, da se posebna pažnja skrene ponovo na „Poseban izvištaj zaštitnika građana s priporukama analiza o stanju u oblasti vršenja javni ovlašćenja nacionalni savita nacionalni manjina za period 2014-2020. god." Naime, po priporukama izvištaja formirana je raspodila kulturni dobara od posebnog značaja za Bunjevce, kako je to i moguće po Zakonu.

Ko pridlog Radnog tila stiže i sugestija NSBNM da razmotri mogućnost osnivanja bunjevački ustanova kulture (biblioteka, muzeja, pozorišta...), da se radi na procesu suosnivanja Bunjevačke matice od strane NSBNM ko ustanove kulture, da se razmotri mogućnost zasebne registracije bibliotetke Bunjevačke matice ko Bunjevačke zavičajne bibliotete, nuz NSBNM ko suosnivača.

Tušta divana je bilo i oko teme vezane za materijalna i nematerijalna kulturna dobra bunjevačke zajednice. Od osnivanja Savita do danas, taka lista nije utvrđena, tako da je sad na redu da se taj propust i ispravi. Zato su članovi Radnog tila priuzeli na sebe obavezu pripravit dokument „Lista kulturni dobara Bunjevaca" koja će sadržat listu nepokretni materijalni kulturni dobara, listu pokretni materijalni kulturni dobara, listu nematerijalnog kulturnog nasliđa od posebnog značaja za bunjevačku nacionalnu zajednicu, a konačnu odluku će, naravno, donet Nacionalni savit bunjevačke manjine.

Zasad su poznati pridlozi i inicijative da, razvrstane po oblastima, kako to pridviđa Zakon o kulturnim dobrima. Kategorije su spomenici kulture, zgrade, škule, ulice, spomenici i biste, grobnice i kapele, tu su i prostorno-kulturne istorijske ciline, arheološka nalazišta, znamenita mista. U pokretna kulturna dobra spadaje umitničko-istorijska dila, arhivska građa, filmska građa, stare i ritke knjige...

Nacionalni savit triba proglasit „savrimene" bunjevačke ustanove i udruženja, manifestacije koja su od posebnog značaja za kulturu bunjevačke nacionalne zajednice, galerije, biblioteke, muzeje, spomenike kulture, privatne zbirke, značajne elemente arhitekture, ko i manifestacije.

Triba vodit računa i o nematerijalnim kulturnim dobrima Bunjevaca, di spadaje usmene tradicije i izrazi, znanja i veštine koje se tiču prirode i svemira, društvene prakse, rituali i svečani događaji, izvođačke umitnosti, tradicionalni zanati. Što se manifestacija od posebnog značaja za zajednicu tiče, to su svakako nacionalni praznici, „25. novembar – Velika narodna skupština Srba, Bunjevaca i ostalih Slovena 1918", „15. avgust – Dan Dužijance", „2. februar – Dan Velikog prela" i „23. februar – Dan osnivanja Nacionalnog saveta".

Zaštita nematerijalnog kulturnog nasliđa bački Bunjevaca nije nova tema, u toku je proces zaštite „Dužijance", a u pripremi postupka za zaštitu u 2020. godini su teme „Groktalice", „Kraljice", „Božićnjak", „Preljske pisme", „Narodna nošnja - bili šling" i „Slamarstvo". Inače, u protekli sedam godina pridstavnici bunjevačke zajednice aplicirali su s priko 20 elemenata za zaštitu.

U spisak pridloga zasad ni nema oni iz Sombora i okoline Subotice, ko i iz Mađarske. Takođe, u cilju aktiviranja članova iz Sombora, pridlog je da naredna sidnica upravo bude u ovoj varoši.

N. S.

KULTURNA DOBRA OD POSEBNOG ZNAČAJA

Kako stoji u izvištaju ombudsmana, ovlašćenja u vezi s donošenjom odluke o kulturnim dobrima od posebnog značaja za nacionalnu manjinu u proteklom sazivu nije koristio nijedan nacionalni savit u posmatranom periodu.

U ranijem periodu jedini koji su koristili ovo ovlašćenje su nacionalni saviti mađarske i bošnjačke nacionalne manjine. Tako je Nacionalni savit mađarske nacionalne manjine 2012. godine dono odluku kojom je utvrdio 140 materijalni i nematerijalni kulturni dobara od posebnog značaja za nacionalnu manjinu.

Nijedan drugi savit ni u izvištajnom periodu ni ranije nije koristio ovu zakonsku mogućnost koja ima za cilj pripoznavanje i očuvanje kulturnog nasliđa nacionalni manjina u Srbiji. Mož se zaključit da ogromna većina savita nije pripoznala važnost ni ove zakonske odredbe, nit je pokrećala postupak za utvrđivanje statusa kulturni dobara u cilju zaštite materijalnog i nematerijalnog kulturnog nasliđa.

PRIDLOZI RADNOG TILA

Med brojnim već postojećim pridlozima materijalni i nematerijalni kulturni dobara od značaja za bunjevačku zajednicu nalaze se, izmed ostali, Franjevački samostan, Velika crkva, Gradska kuća, Narodno pozorište, Bioskop „Lifka", Bunjevačka matica, Pučka kasina, spomen biste Ambroziju Šarčeviću, Blašku Rajiću, Miji Mandiću... prostorno kulturno-istorijske ciline poput Kera, Kaponje, Bunarića...umitničko-istorijska dila: slika „Velika narodna skupština Srba, Bunjevaca i ostali Slovena u Novom Sadu 1918.", portreti bunjevački velikana...

INFORMISANJE NA BUNJEVAČKOM JEZIKU, KROZ PRIZMU ODBORA ZA OBAVIŠTAVANJE I INFORMISANJE

Zadržat sve medije na bunjevačkom jeziku

Obavištavanje, odnosno informisanje na maternjem jeziku je jedna od četri važne oblasti o kojima se stara svaki nacionalni savit, pa tako i Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine. U vrimenu vanrednog stanja koje je uvedeno u Srbiji pravovrimeno informisanje je posebno važno. Nuz aktuelne probleme koje donosi korona virus, medije u bunjevačkoj zajednici muče već dobro poznati problemi – naša zajednica kasnije je počela ostvarivat svoja prava u odnosu na većinu drugi, a jasno je kako informisanje na bunjevačkom zavisi i od dobre volje nadležni institucija, prija svega kroz finansiranje.

Mirko Bajić, Stanislava Lutkić, Sandra Iršević, Joso Poljaković i Siniša Tikvicki

U okviru rada Odbora za obavištavanje i informisanje u tekućem mandatu održane su tri sidnice. Kako kaže **Siniša Tikvicki**, pridsidnik Odbora, najveći dio aktivnosti bio je vezan za izradu pridloga izmina i dopuna Strategije u oblasti obavištavanja (informisanja). Taka Strategija je usvojena od strane NSBNM, a posla je bilo i mimo ove teme.

– Odbor je izvršio analizu stanja obavištavanja kod Bunjevaca i konstatovo kako je finansijsko stanje loše te kako se ne očekiva bolje stanje ni na konkursima iz oblasti informisanja. Zatim smo se upoznali i izvršili analizu dokumenta „Posebni izvištaj Zaštitnika građana s priporukama, analiza o stanju u oblasti vršenja javni ovlašćenja nacionalni savita nacionalni manjina za period 2014-2018. god." di smo se posebno osvrnili na oblast obavištavanja. Konstatovali smo date priporuke i mišljenje iz izvištaja Zaštitnika građana.

Upravo su priporuke Zaštitnika građana otvorile poso na još jednom polju koje mož bit od značaja za obavištavanje, a tiče se informacija koje stižu iz NSBNM.

– Ono što pridstoji u bližoj budućnosti, a na čemu se i radi, je izrada posebnog sajta Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine u skladu s priporukama iz izvištaja Zaštitnika građana, a i obaveza iz novog Zakona o nacionalnim savitima sa svim onim pratećim elementima i sadržajima koji su obavezni.

Vanredno stanje uvedeno zbog pritnje korona virusa donosi tušta nepoznanica u svim sferama života, a ništa drugčije nije ni u radu Odbora za obavištavanje.

– Zbog novonastale situacije i vanrednog stanja u zemlji zdravo je teško bilo šta planirat. Al, u svakom slučaju, ako bude potribno, sidnice odbora ćemo održat elektronski el nikim drugim načinom koje moderne tehnologije omogućavaje.

To svakako znači da će i dalje bit nastavljena borba za što kvalitetnije informisanje na bunjevačkom jeziku, odnosno, savladavanje brojni izazova.

– Izazovi su, nažalost, svake godine gotovo identični, a to je pitanje kako zadržat sve postojeće sisteme iz oblasti obavištavanja na bunjevačkom jeziku u uslovima di je finansiranje, pogotovo elektronski medija (internet, radio i video produkcija), zatim izdavanje lista za mlade „Bocko" potpuno neizvesno. Iste probleme ima i „Rič Bunjevačke matice" tako da sve to pridstavlja ozbiljan problem i pripriku za njev dalji razvoj, a i sam opstanak isti.

Konkursi su raspisani, mož se kazat već davno i okončani, al, dok ne budu poznati rezultati, teško je bilo šta planirat. Istovrimeno, triba održat kontinuitet, jel u obavištavanju ne smi bit propusta.

– Rezultati konkursa na nivou Republike bi tribali bit objavljeni do 10. aprila, u pokrajini do 18. maja, a u Gradu Subotici do 1. maja. Ko što sam i ranije divanio, sam način finansiranja putom konkursa je uvik neizvestan s tušta nepoznanica i problema, a samim tim je gotovo nemoguće bilo šta ozbiljnije planirati. Nažalost, mislim da će taki način finansiranja medija ostat, a na nama je stalno se prilagođavat. Dosad smo, uprkos svim tim problemima, zafaljujuć što su na vrime pripoznate tendencije u finansiranju medija, uspili zadržat sve postojeće medije na bunjevačkom jeziku i virujem kako će tako bit i u budućnosti.

N. S.

SUBOTICA NA BUNJEVAČKOM – HRONIKA ZA MART

U Srbiji na snagi vanredno stanje

Zbog spričavanja širenja korona virusa na teritoriji cile Srbije proglašeno je vanredno stanje 15. marta. Pridsidnik Srbije **Aleksandar Vučić** saopštio je i da je u Srbiji uvedena zabrana kretanja od 20.00 sati uveče do 5.00 sati ujutru svim licima, sem nadležni organa koji su na zadatku i koji imaje radnu obavezu u trećoj smeni. U svim urbanim sridinama ovom odlukom zabranjen je izlazak na ulicu svim licima starijim od 65 godina, a u selima i mistima s manje od 5.000 stanovnika, zabrana se odnosi na starije od 70 godina. Granice Srbije posli tog su zatvorene, osim za državljane Srbije koji se vraćaje iz inostranstva, ko i za diplomate i strane državljane s boravišnom dozvolom. Na kanalu RTS 3 i platformi RTS Planeta otpočela je onlajn nastava za đake osnovni i sridnji škula, kako bi postojo kontinuitet u sistemu obrazovanja i nuz vanrednog stanja. „Izbori koji su tribali bit održani 26. aprila biće održani tek pošto se Srbija bude izborila protiv korona virusa", izjavio je pridsidnik Srbije Aleksandar Vučić, posli sastanka s pridstavnicima politički stranaka, premijerkom Anom Brnabić i pridsidnicom Narodne skupštine Majom Gojković.

Mire koje se tiču spričavanja širenja virusa dopunjavane su iz dana u dan, kako je pridsidnik i najavio. U međuvrimenu, potvrđeno je da je u Srbiji zabilužen i prvi smrtni slučaj od novog korona virusa. Potpuno su zatvorene granice za drumski, vozni i rečni saobraćaj, osim za transportne kamione, a ukinut je i međugradski privoz u Srbiji. Zatvoreni su svi kafići, restorani i tržni centri, a istoga dana pristo je vozit i gradski privoz na teritoriji Republike Srbije. U Srbiji je od petka, 20. marta, zvanično proglašena epidemija virusa korona (Kovid-19). Od 22. marta odlučeno je i da zabrana kretanja za sve građane važi od 17 sati do 5 sati ujutru, a izuzetak je samo nedilja, kad građani stariji od 65 godina mogu napuštat domove od 4 do 7 sati ujtru, radi kupovine namirnica, odlučila je Vlada Srbije.

Još jedan Prihvatni centar u Subotici

Ministar odbrane Srbije **Aleksandar Vulin** obašo je Prihvatni centar u Subotici, di su u skladu s odlukom o vanrednom stanju, angažovani pripadnici Vojske Republike Srbije koji obavljaje pojačan nadzor, kontrolu ulaska i izlaska i spoljašnje obezbiđenje ovi objekata, u saradnji s Ministarstvom unutrašnji poslova i Komesarijatom za izbeglice i migracije.

– Zbog pogoršanih vremenskih uslova i naglog pada temperature, Vojska Srbije je odlučila da otvori još jedan prihvatni centar. U ovom Prihvatnom centru boraviće naši državljani koji nemaju prijavljenu adresu, nemaju prijavljeno prebivalište na našoj teritoriji, ili oni za koje na granici nadležni lekari ocene da predstavljaju medicinski, odnosno sanitarni rizik – kazo je ministar.

Obalasku Prihvatnog centra u Subotici, nuz ministra Vulina, prisustvovali su i državni sekretar **Bojan Jocić**, komandant Prve brigade kopnene vojske brigadni general **Zoran Nasković** i komesar za izbeglice i migracije **Vladimir Cucić**, dodaje se u saopštenju.

Prihvatni centar u Subotici obašo je i zaštitnik građana Zoran Pašalić koji je zadovoljan uslovima u centru, koji su kako kaže, u skladu s pravilnikom:

– Ovaj karantin je renoviran za 24 časa, odnosno, uređeno je sve ono što je potrebno za prihvat onih lica koji dolaze iz inostranstva i za koje se sumnja da bi mogli da budu zaraženi virusom. Ono što smo u detaljnom pregledu videli to je da je sve ono što je potrebno za boravak ovih lica u ovom prostoru obezbeđeno. Sa mnom je stalna i hitna služba zaštitnika građana tako da smo mi stalno na terenu, 24 časa. Pozivam sve građane Republike Srbije da nam se jave, a telefoni su nam stalno otvoreni, a ono što želim svim građanima republike da kažem je da se drže uputstava odluka Vlade Republike Srbije.

Major **Adam Horvat**, zaminik komandanta 17. mehanizovanog bataljona u Bačkoj Topoli, kazo je kako se uređenju prostora pristupilo oma po naređenju:

– Nakon realizovanih svih aktivnosti koje su neophodne, formirani su timovi i sastavi koji će obezbediti u narednom periodu apsolutno funkcionisanje ovoga centra.

Proizvodnja sridstava za dezinfekciju

Na inicijativu gradonačelnika Subotice **Bogdana Labana** u Bajmoku je počela proizvodnja sridstava za dezinfekciju javni površina i objekata, odnosno rastvora koji Svitska zdravstvena organizacija priporučiva ko najefikasnije u uništavanju korona virusa, natrijum-hipohlorit. Sridstvo se proizvodi u prostorijama kompanije „Lukas" koja je gradu bresplatno ustupila pogon, dok je firma „Alex Engineering & Construction" donirala mašine.

Gradonačelnik Laban se posebno zafalio na, kako je kazo, značajnoj pomoći u zajedničkoj borbi:

– Kompanija Alex nam je ustupila dva nova uređaja koja dnevno proizvode 1.000 litara natrijum-hipohlorita. Želim još jednom da se zahvalim Aleksandru Obradoviću, vlasniku kompanije koji je brzo reagovao na našu molbu i sada možemo već da krenemo u akciju, odnosno da sva javna preduzeća, javne ustanove, ceo grad snabdemo sa neophodnim supstancama koje služe za dezinfekciju – kazo je Laban.

Direktor firme „Alex Engineering & Construction" iz Beograda, **Aleksandar Obradović**, kazo je da je ovaj rastvor inače zdravo skup, a da će ga domovi zdravlja, vrtići, pece i druge javne ustanove u Subotici dobijat bresplatno, zafaljujuć lokalnoj samoupravi:

– Mi, kao firma, se osećamo društveno odgovornim, i zaista želimo da zajedno sa gradonačelnikom u kriznoj situaciji pomognemo, jer želimo da zajedno sa gradonačelnikom i Gradom Subotica omogućimo narodu da normalno funkcioniše, koliko je to moguće u vreme krize – izjavio je Obradović.

Apel iz Lokalne samouprave

Gradski štab za vanredne situacije u Subotici zasido je i dono brojne naredbe usmirene ka spričavanju širenja virusa korona. Gradonačelnik Subotice Bogdan Laban apelovao je na građane da budu odgovorni:

– Napominjem da su sve zdravstvene ustanove na teritoriji Grada Subotice u potpunosti spremne za prijem potencijalnih pacijenata zaraženih virusom, i apelujem još jednom da se odgovornost i profesionalizam podignu do krajnjeg maksimuma. Još jednom upućujem apel građanima da mere zaštite podignu na najveći mogući nivo tokom trajanja epidemije. To se odnosi na lični higijenu građana, higi-

jenu u javnom sektoru, javnim ustanovama, prevozu, državnim i lokalnim organima uprave, u privrednim društvima i drugim pravnim licima, kao i na pojačane mere higijene u stambenim zgradama i u porodičnim kućama. Mi ćemo morati da se borimo disciplinom i merama. Mislim da mi, kao deca, moramo da razgovaramo sa našim roditeljima, sa našim dekama i bakama i da se svi odgovorno ponašamo u smislu da sadašnju stabilnu situaciju u Subotici održimo takvu. A možemo je održati na način ako smo svi izuzetno odgovorni – kazo je gradonačelnik.

Gradonačelnik Subotice i komandant Gradskog štaba za vanredne situacije Bogdan Laban, obratio se posli nikoliko dana opet građanima. On je pozvo sve na solidarnost u ovim trenucima, a s ciljom spričavanja zaraze novim virusom:

– Kao što znate, zatvorene su pijace, kretanje u parkovima, tržni centri, kafići, restorani, teretane, obustavljen je javni prevoz. Funkcioniše samo dostava hrane. Pomažemo sve starije sugrađane koji spadaju u rizičnu kategoriju, ali i socijalno ugrožene porodice. Radimo sve što možemo, pratimo situaciju na dnevnom nivou. Kao što ste imali priliku da se uverite u obraćanju predsednika i zdravstvenih eksperata javnosti, ono što možemo da očekujemo svi jeste porast broja građana koji se testiraju i koji su u izolaciji. Apelujem zato, na solidarnost svih nas i molim sugrađane da ne šire neproverene informacije i sadržaje putem društvenih mreža i na taj način šire paniku. Javna komunalna preduzeća organizuju svoj rad prema uputstvu osnivača i naredbe Gradskog štaba za vanredne situacije. U dogovoru sa Predškolskom ustanovom „Naša radost" za vreme trajanja vanrednog stanja neće se obračunavati ni naplaćivati usluge programa vaspitanja i obrazovanja. Upravnici zgrada organizuju dezinfekciju zajedničkog prostora u samim zgradama zajedno sa stanarima. Gradski prevoz će biti omogućen kao prevoz radnicima. Podsetiću, da rad formiranog Kontakt centra za pomoć najstarijim sugrađanima dobro funkcioniše, i da je ukupan broj poziva od trenutka formiranja Kontakt centra oko 1.100. Broj zahteva za pomoć upućen ka volonterima sa jučerašnjim danom je 355, rade dve smene operatera a najčešći, gotovo jedini, zahtevi su za dostavom osnovnih namirnica, lekova i kućne hemije. Oko 60 procenata poziva su informativnog karaktera, odnosno bez potrebe angažovanja volontera. Ne smemo da dozvolimo da se u našim gradovima dešava ono što se dogodilo u Italiji i Španiji. Ne želimo takav scenario u Srbiji i zato molim sve svoje sugrađane da i dalje, kao što to najveća većina i čini, poštuju odluke o zabrani kretanja. Bilo je par neodgovornih pojedinaca, ali policija je pravovremeno reagovala i oni su, shodno odlukama Vlade, procesuirani. Pozivam sve građane da poštuju preporuku lekara i da čuvaju svoje zdravlje. U slučaju kršenja mera Vlade država će reagovati i primenjivati sve mere i odluke koje je donela jer one nisu usmerene na demonstraciju sile nego da bismo sačuvali živote i zdravlje svih nas – kazo je gradonačelnik.

Gradski štab za vanredne situacije u Subotici naredio je zabranu korišćenja parkova, dičiji i rekreacioni igrališta na teritoriji grada. Takođe, naredbom je zabranjen rad kozmetičkim salonima i salonima za tretmane za ulepšavanje, salonima za masažu, pedikir i manikir, ko i frizerskim salonima. Naloženo je Gradskoj upravi da izdvoji šest miliona dinara za nabavku paketa osnovni životni namirnica i sridstava za dezinfekciju koji će bit distribuirani penzionerima s najnižim primanjima. Gradskoj upravi je naloženo i da u Upravi za trezor otvori naminske račune za uplatu dinarski i devizni donacija fizički i pravni lica za pomoć u borbi protiv epidemije korona virusa.

Pomoć najstarijim sugrađanima

Medijima i građanima Subotice obratila se **Jasmina Stevanović**, u ime Grada Subotice. Ona je apelovala na sve da se pridržavaje propisani mira u cilju zaštite zdravlja svi nas:

– Primarni zadatak koji nam je naložio gradonačelnik je maksimalna pomoć najstarijima i najugroženijima, kako bismo sačuvali njihovo zdravlje i život. Preduzeća i ustanove stavile su svoj rad na raspolaganje Gradskom štabu za vanredne situacije, a službe Gradske uprave prate sve i rade u skladu sa zadacima koje nam na dnevnom nivou u skladu sa situacijom koje dobijamo od gradonačelnika Grada Subotice. Pomažemo sve starije sugrađane koji spadaju u rizičnu kategoriju, ali i socijalno ugrožene porodice. Radimo sve što možemo, pratimo situaciju na dnevnom nivou. Svrha Kontakt centra za pomoć najstarijim sugrađanima je evidentiranje potreba sugrađana, koji imaju 65 i više godina života. Nakon prijema informacije o potrebama i pribavljanja osnovnih podataka o licu koje se obratilo za pomoć, uz pomoć volontera Crvenog krsta i koristeći svoje sopstvene kapacitete, obezbeđujemo pomoć u dopremanju hrane, lekova i kućne hemije na adresu starijih sugrađana. Broj zahteva za pomoć upućen ka volonterima sa današnjim danom je 1.500, a Crvenom krstu prosleđeno je 490 zahteva za pomoći u dostavi, a najčešći, gotovo jedini, zahtevi su za dostavom osnovnih namirnica, lekova i kućne hemije. Oko 60 procenata poziva su informativnog karaktera, odnosno bez potrebe angažovanja volontera. Broj zahteva je za vikend bio u padu, što očigledno znači da se kontakt centru obraćaju najugroženiji, odnosno samo lica koja nemaju nikoga ko bi im pomogao. U stalnoj smo komunikaciji sa Crvenim krstom i zdravstvenim ustanovama. Po dogovoru, od uvođenja vanrednog stanja svi resursi Crvenog krsta stavljeni su na raspolaganje Gradskom štabu za vanredne situacije. Do danas, volonteri su obišli 320 staračkih domaćinstava, a trenutno je u toku realizacija svih ostalih zahteva – istakla je Jasmina Stevanović i dodala:

– Porodičnim paketima hrane snabdeveno je 1.200 korisnika narodne kuhinje. U toku je podela 300 paketa hrane za socijalno ugrožene sugrađane koji nisu korisnici narodne kuhinje, a koji su na spisku Centra za socijalni rad, a paketi se nose na kućne adrese. Još jednom apelujemo na naše sugrađane da budu maksimalno savesni i odgovorni, i da se striktno pridržavaju svih preporuka u cilju zaštite zdravlja. Molim vas da poštujete i razumete ove odluke i da se ne izlažete nepotrebnim rizicima. Ostanite u svojim kućama, da bismo sačuvali život i zdravlje. Što budemo disciplinovaniji, brže ćemo izaći iz ove situacije. Apelovala bih na sve one koji imaju starije sugrađane i članove porodice da zaista pomognu u nabavci onoga što im je potrebno, da ljudi, odnosno oni najugroženiji ne bi izlazili iz kuća – poručila je Jasmina Stevanović.

Iz Saveza vojvođanskih Mađara pozvali građane na odgovornost i jedinstvo u borbi protiv korona virusa

Iz stranke Savez vojvođanskih Mađara su pozvali građane na odgovornost i jedinstvo u cilju kontrole i suzbijanja pojave korona virusa u Srbiji. Odluka da se proglasi vanredno stanje je racionalna, smatra pridsidnik ove stranke, **Ištvan Pastor**:

– Do sada smo bili uspešni u ovakvim situacijama, koliko god oni promenili naš svakodnevni život. Uspevali smo zahvaljujući tome što smo obraćali pažnju jedni na druge, sledili smo pravila koje su nam

postavljene. To je omogućilo da smo do sada uvek uspešno izlazili iz tih situacija. Uveren sam da će tako biti i sada. Tokom narednih dana, uzimajući u obzir uputstva, koja formuliše Vlada, Savez vojvođanskih Mađara želi da aktivira svoje članstvo. Mlade ljude, ljude dobre volje, da pomognemo jedni drugima. Da pomognemo onima, koje najviše trebamo zaštititi da bi izbegli zarazu – kazo je Pastor.

Dezinfekcija javni površina

Dezinfikovanje javni površina širom našeg grada počelo je u petak, 20. marta, na osnovu naredbe Gradskog štaba za vanredne situacije. Štab za vanredne situacije naredio je i upravnicima stambeni zajednica nek obezbide pojačano čišćenje i dezinfekciju zajednički dilova zgrade, što se prija svega odnosi na ulaze u zgradu, liftove, stepeništa i stepenišne rukohvate, ulazna vrata... Dezinfikovani su i prilazi zdravstvenim ustanovama, dičija igrališta, autobuska stajališta, šetališta, pece, staze u parkovima...

Dezinfekciju je obavezno sprovoditi najmanje jedared u toku dana po ovoj naredbi.

Kod blizu 20 odsto razvoda roditelj ne plaća alimentaciju

Pokrajinski zaštitnik građana organizovo je u Subotici okrugli astal pod nazivom „Nedavanje izdržavanja i društvena solidarnost". Povod održavanja skupa je sagledavanje ostvarivanja prava na izdržavanje i ispunjavanja ove obaveze sa građanskog, krivično-pravnog i s aspekta socijalne zaštite, ko i iz ugla advokatske prakse u radu na predmetima iz ove oblasti, a na osnovu kojeg bi se formulisale priporuke za unapređenje postojećeg stanja.

Zoran Pavlović, pokrajinski zaštitnik građana kaže da je najbitnije ovaj problem učinit vidljivim, kako bi se na njemu adekvatno i radilo:

– Na taj način ćemo, kada učinimo temu vidljivijom, započeti diskusiju o tome i pokušati da pronađemo sistemsko rešenje. Znači ako je neko u jednoj lokalnoj samoupravi dovoljno vešt da iz postojećih budžetskih sredstava može da obezbedi sredstva svima kojima je izdržavanje neophodno, a u nekoj drugoj lokalnoj samoupravi nemamo tih mogućnosti zato što je recimo siromašniji budžet, ili zato što imaju nekih drugih problema i potreba, onda to dovodi građane u nejednak položaj. Šta ćemo da radimo u situaciji kada je neko nezaposlen, a obveznik je izdržavanja? Kada neko zaista ne može da pronađe posao, i zaista nema mogućnosti da daje to izdržavanje, da li treba da ostavimo to dete ili roditelja, supružnika, supružnicu bez izdržavanja? Ne, nego treba da imamo jedno sistemsko rešenje koje će biti zadovoljavajuće. Napraviti pandan Fondu solidarnosti. Da li će se on zvati Alimentacioni fond ili Fond solidarnosti za izdržavanje ili nekako treće, sam naziv nije važan, važno je rešenje.

Povrida porodičnog prava zauzima veliki dio u predmetima Osnovnog suda, kazala je **Rozalija Tumbas**, pridsidnica ovog suda u Subotici:

– Svake godine imamo veliki broj predmeta, oko 1.300 predmeta porodičnog prava. Problem počinje već kod razvoda braka jer je tu već tema dečije izdržavanje. Predmeti nisu nimalo laki jer često puta imamo veliku nemaštinu i kod jednog i kod drugog roditelja. I roditelji na samom početku nisu svesni problema koji ih čeka jer razdvajanjem porodice imamo veće izdatke, imamo duple režijske troškove, duplu kuhinju, i na početku izgleda da smo sve rešili ako se razvedemo. Nismo, posle razvoda idu drugi problemi, česti su predmeti i povećanja alimentacije, ali i smanjenja alimentacije jer ako neko ostane bez posla, ako u novoj vezi dobije drugo dete to su već promenjene okolnosti koje iziskuju i smanjenje alimentacije. Imamo i slučajeva gde je roditelj radio u inostranstvu, pa onda imamo veću alimentaciju, ali to zna prestati pa se vrati. Onda nov problem zna nastati kada se prinudno naplati recimo 150 evra koje smo dosudili, a taj neko zarađuje 30 hiljada dinara. I tu nema milosti u svakom slučaju.

Iako je nedavanje izdržavanja ditetu najčešće, ova kategorija mož obuvatit i izdržavanje supružnika, ko i izdržavanje roditelja. Pridsidnica Osnovnog suda podsitila je i da je strankama na raspolaganju bresplatna pravna pomoć organizovana u Osnovnom sudu.

Pridškulska ustanova „Naša Radost" dobitnik je prestižnog priznanja

Pridškulska ustanova „Naša radost" dobitnik je Velike zlatne medalje na 15. međunarodnom sajmu obrazovanja „Putokazi" u Novom Sadu. Direktor Ustanove **Nebojša Markez** kazo je kako Pridškulska ustanova „Naša Radost" ima dugogodišnju reputaciju u oblasti vaspitno-obrazovnog rada:

– Ove godine smo ponosni vlasnici velike zlatne medalje koja nama kazuje da vredno i marljivo radimo, i da podržavaju takav način rada. Sam program se izuzetno usavršava i napreduje, a u sklopu svega toga su i interkontinentalni programi, za šta je dokaz i ova nagrada. Naši partneri iz zemlje i regije se konstantno proširuju, a tu su i partneri koji se nalaze preko okeana, što je pokazatelj i saradnja sa Indijom, Australijom... Kao kruna svega toga desiće se i Međunarodna konferencija na kojoj će biti gosti iz Hrvatske, Slovenije, Bugarske, Grčke, Mađarske i naših okolnih gradova.

Nacionalni dan borbe protiv raka dojke

Nacionalni dan borbe protiv raka dojke obilužava se 20. marta radi podizanje svisti javnosti o značaju i mogućnostima privencije raka dojke. Rak dojke je vodeća maligna bolest kod žena svudan u svitu. Prema podacima Svitske zdravstvene organizacije u svitu svake godine od raka dojke oboli oko 2,1 milion žena, a priko 620 hiljada umre (GLOBOCAN 2018.). Godišnje u Srbiji od karcinoma dojke oboli priko 4.000 žena, a umre više od 1.600 žena. Prema podacima Registra za rak subotičkog Zavoda za javno zdravlje u 2017. godini je od raka ukupno obolilo 550 žena, a od raka dojke 111 žena (20,2%). U istoj godini su od raka umrle 263 žene, a njih 37 od raka dojke (14,1%). Od 20% do 30% novoobolili žena u svitu je mlađe od 50 godina, a oko trećina žena su u životnoj dobi izmed 50 i 64 godine.

Faktori rizika za razvoj raka dojke se dile u dvi grupe: one na koje ne možemo uticat (ko što su naslidna predispozicija, ženski pol i starenje) i one na koje možemo uticat (rađanje dice posli 30. godine, nedojenje dice, pušenje, fizička neaktivnost, nepravilna ishrana i gojaznost, konzumiranje alkohola). Mire prevencije su najbolji način borbe protiv maligni bolesti. Ono što svaki pojedinac mož uradit je eliminisat štetne faktore rizika i usvajat pozitivna ponašanja. Redovne kontrole zdravlja su od životnog značaja, jel pružaju šansu da se na vrime i u ranoj fazi otkrije eventualna bolest. Skrining mož spasit život. U toku prošle godine subotički Dom zdravlja je pozvo 4.177 žena, a Opšta bolnica Subotica je uradila 2.778 mamografija. Nije mali broj žena čije adrese nisu ažurirane/odselile se el nepoznata adresa, ko i žena koje su isključene prema pridloženim kriterijumima skrininga (21,6%). Kod 33 žene je postavljena sumnja na patološki proces i upućene su na dodatnu dijagnostiku u Sremsku Kamenicu. Stopa urađeni mamografija u odnosu na ukupan broj pozvani je

66,5%, a ako se oduzmu isključene žene onda je stopa 84,9% što je značajno više neg u prithodnim godinama. Praktično je dostignut cilj da se u skriningu prigleda 75% pozvane populacije. Tim možemo očekivat da će se smanjit smrtnost žena od raka dojke, ko i da ćemo otkrivati rak u ranoj fazi bolesti što će uticat na smanjenje invaliditeta i bolji kvalitet života oboleli žena, stoji u saopštenju Zavoda za javno zdravlje Subotica.

Zbog trenutne epidemiološke situacije i odluke o proglašenju vanrednog stanja sve planirane aktivnosti povodom obilužavanja 20. marta u našem gradu su odložene. Organizovano pozivanje na skrining priglede se takođe obustavlja do dobijanja novi instrukcija.

Donacija Infektivnom odiljenju Opšte bolnice Subotica

Posli rodnog Požarevca, poznati dobrotvor i humanista **Živorad Đurić**, doniro je novčana sridstva Infektivnom odiljenju Opšte bolnice Subotica. Đurić, inače dobitnik nagrade Pro urbe, pozvo je sve u Srbiji koji su u mogućnosti slidit njegov primer i pomoć u ovoj teškoj situaciji.

On se posebno zafalio gradonačelniku Subotice Bogdanu Labanu, jel je, kako je kazo, ova pomoć rezultat njeve dobre saradnje i komunikacije:

– Zahvaljujući upravo njemu dobijam informacije, kao i svi što dobijamo informacije šta je potrebno u datom trenutku, kako pomoći, na koji način, i upravo takvom saradnjom sa gradonačelnikom došao sam danas da pozdravim sve one koji se bore za živote našeg naroda, naše Srbije.

Društveno odgovorna kompanija

Kompanija za proizvodnju sportske opreme „Unit-sport" iz Subotice donirala je 2.000 komada zaštitni maski. Komandantu štaba za vanredne situacije, gradonačelniku Subotice **Bogdanu Labanu** donaciju je uručio vlasnik kompanije **Saša Šaranović**. On je tim povodom istako kako će „Unit sport" ko društveno odgovorna kompanija i u narednom periodu pomagat da bismo, kako je kazo, zajedničkim zalaganjom i solidarnošću što prija privazišli nastalu situaciju. Nuz izražavanje zafalnosti na donaciji gradonačelnik Laban je apelovo i na druge firme i kompanije u Subotici nek iskažu društvenu odgovornost i u skladu sa svojim mogućnostima pomognu u ovoj kriznoj situaciji – prino je zvanični sajt grada subotica.rs.

K. S.

I U VANREDNOM STANJU PRIDAVAČI BUNJEVAČKOG OSTALI SU U KONTAKTU S ĐACIMA

Odgovornost na pridavačima, dici, al i roditeljima

U vrime vanrednog stanja, kad se misto na klasičan način, u škulama, nastava odvija priko interneta i specijalizovani emisija koje se emituju na tv kanalima, pridavači bunjevačkog su ostali u kontaktu s dicom i rade dalje na prinošenju znanja.

– Nastava bunjevačkog jezika s elementima nacionalne kulture odvija se u okviru programa nastave na daljinu.U praksi se ona sprovodi nuz pomoć „google" učionice, telefonske aplikacije viber i praćenjom emisije „Spektar" na RTV-u, koja ima primerene dilove emisije koji mogu pomoć u oblasti obrazovanja – divani **Jadranka Tikvicki**, pridsidnica Odbora za obrazovanje u Nacionalnom savitu bunjevačke nacionalne manjine.

Kako ističe naša sagovornica, pridavači svakako moraje bit u kontaktu s Nacionalnim savitom i Odborom za obrazovanje. Komunikacija je „elektronska", kroz mejlove i viber, a tako se u najvećem broju slučajova realizuje i kontakt s đacima. Sve to donosi niz izazova za dvi strane.

– Nastava na daljinu je sama po sebi izazovna, jel još u prosviti nije bilo potribe za ovim vidom rada. Priznajem da smo na niki način nespremni ušli u ovaj proces, iako smo pohađali brojne seminare di smo se obučavali za primenu savrimeni nastavni metoda u cilju motivacije učenika za rad. Informatičko znanje je neophodno kako bi se ostvarila interakcija izmed nastavnika i učenika. Prva nedilja nam je bila najteža, bilo je možda i pogrišaka, međutim, kako vrime prolazi, polako se navikavamo na nove oblike rada.

Jadranka Tikvicki

Svaki vid rada ima svoje pridnosti i mane.

Mirjana Savanov

– Pridnosti ove nastave su moderna nastavna sridstva, a mane su velika zahtivnost. Dica moraje iz prosliđenog materijala naučit gradivo i samostalno uradit zadatke. Kako bi ji nastavnici rasteretili velikog rada, po priporuki stručne službe, šalju manje zadataka, kako bi u radu bili ravnopravno zastupljeni svi predmeti. Online materijali nam često nedostaju. Mlađim kolegama, koji su informatički obrazovaniji, nije teško i oni koriste „google" alatke i internet platforme u nastavi, a starijima je možda teže, što na kraju krajova, ne znači da i oni ne mogu isto primenjivat. Saradnja med kolegama je u takim situacijama najbitnija, a svaka pomoć je dobrodošla – divani pridsidnica Odbora za obrazovanje i dodaje da su pripravljene ankete za učenike sridnji škula, a anketiranje počima kad se stvore povoljni uslovi za to.

Vanredna situacija nosi i vanredne mire, a kako se s njima snalazi škula u kojoj najviše đaka pohađa bunjevački jezik divani **Mirjana Savanov**, koja bunjevački pridaje u OŠ „Matija Gubec" u Tavankutu.

BALANSIRANJE

U balasiranju nastave kako bi ona bila sadržajna i interesantna, a opet ne priviše zahtivna, najvažnija je dobra priprema.

– To iziskiva zdravo tušta angažovanja jednog nastavnika. Materijal svakako mora bit kombinacija kraćeg teksta, slike, pa i snimaka. Uputili smo dicu i na sajt bunjevci.net ko i na emisiju „Spektar" di uvik ima zanimljivi sadržaja. Što su dica starija, teže njim je privuć pažnju. I u ovom načinu učenja sve zavisi od umišnosti i kreativnosti nastavnika, od učenikovog odnosa prema učenju i prema predmetu, al i od podrške roditelja. Zdravo je važan i pristup prema učenicima. Važno je poštivat njevu ličnost i njevo vrime. Smatram kako ćemo možda, zadržat učenike, ako budemo postavljali umirene i razumne zadatke, jel se njeva interesovanja minjaje iz godine u godinu. Moramo bit svisni kako kod tušta dice nije razvijen osićaj pripadnosti jednoj zajednici, nit zainteresovanost za očuvanje maternjeg jezika. Koliko god nastavnik ulago napore u ostvarivanju ovi ciljova kod dice, i od porodice tušta zavisi. U novonastalnoj situaciji velika odgovornost je na svima, na nastavnicima bunjevačkog, na dici i na roditeljima u razvijanju odgovornog odnosa prema izvršavanju zadataka koje dica dobiju iz izbornog predmeta bunjevački jezik s elementima nacionalne kulture – naglasila je Mirjana Savanov.

NAJMLAĐI I NAJODGOVORNIJI

Kako divani Mirjana Savanov primetno je kako su najmlađi đaci ujedno i najodgovorniji.

– Zdravo su zainteresovani i redovno rade domaće zadatke.

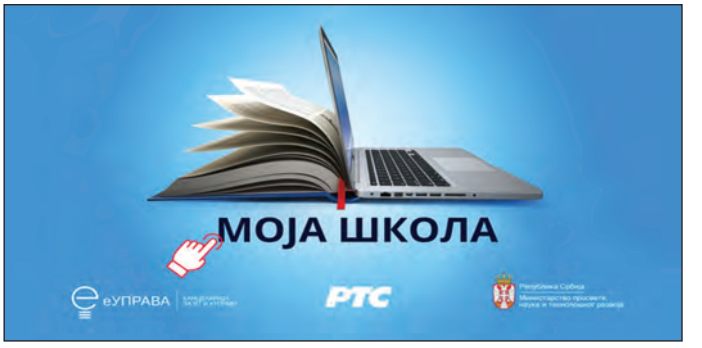

– Prilagodili smo učenje novonastalnoj situaciji koja je zadesila našu zemlju, pa i cio svit. Formirali smo viber grupe prema uzrastu učenika koji pohađaje bunjevački. Jedared nediljno dostavljamo materijal za učenje bunjevačkog. Učenici dobijaje jednostavne i lake zadatke koje tribaje uradit u roku nedilju dana. Za složenije zadatke dobijaje duži rok i do misec dana. Domaći zadatak učenici slikaje i pošalju na viber grupu nastavniku. U narednom periodu moguća je primena niki od platformi za učenje koja će doprinet boljoj realizaciji gradiva – divani Mirjana Savanov.

Dica su, kako kaže naša sagovornica, dobro reagovala na ovaki vid nastave.

– Dica su zdravo sposobna što se tiče digitalni kompetencija, te njima u tom smislu ovo učenje nije nepoznanica. Brez obzira na vid nastave i dalje triba savisno učit i nigovat odgovoran odnos prema učenju i izvršavanju svoji obaveza. Moramo bit svisni kako dica, nuz bunjevači imaje i tušta ostali predmeta. Moja priporuka je svođenje izborne nastave bunjevačkog na minimalne zahtive. U svemu je pozitivno što je sad vrime, kad se po planu obrađivaje bunjevački narodni uskršnji običaji. Nastavne jedinice su zanimljive i dica ji vole.

Namiće se i pitanje dal je moguće u ovakim uslovima ispoštovat plan i program rada.

– Trudićemo se realizovat sve sadržaje pridviđene programom nastave i učenja. Zahtivnije lekcije ćemo ostaviti za novu škulsku godinu, međutim, taki lekcija je malo.

Jedan od najveći izazova je svakako animiranje dice u novonastaloj situaciji, te ji motivisat, kako bi i slideće škulske godine upisat bunjevački. Izazov za pridavače pridstavlja i veći broj obaveza, odnosno, ovaki vid nastave iziskiva više vrimena.

– To je tačno. Novonastalna situacija je doprinela rad po cio dan. Dobrom organizacijom se sve postiže u toku dana, al možem kazat kako i sustanem. Meni je lakše i lipše radit u učionici s dicom.

N. S.

U OBLASTI OBRAZOVANJA TRUDE SE DA VANREDNO STANJE ŠTO MANJE UTIČE NA ZNANJE UČENIKA

Online nastava izvodljiva i korisna za škulare

Stanislava Lutkić, osim što je aktivna u bunjevačkoj zajednici, svoj profesionalni poziv ostvariva kroz nastavu geografije u Osnovnoj školi „Ivan Goran Kovačić" u Stanišiću, di pridaje učenicima od petog do osmog razreda. Ona, ko i njezine brojne kolege širom Srbije trude se u toku vanrednog stanja ostat u kontaktu s učenicima, kako bi njeve „rupe u znanju" bile što manje. U divanu za „Bunjevačke novine" otkrivamo kako je u vanrednoj situaciji ovaka nastava izuzetno korisna, te kako ona mož bit put ka budućem osavrimenjavanju nastave, al i kako jednak pristup mora bit omogućen svoj dici.

Kako kaže, susrit s vanrednim stanjom nije uobičajen, pa nema ni pravog pripravljanja u oblasti obrazovanja.

– Nismo obučeni za vandredne situacije kad je u pitanju obrazovni sistem. Dal je to propust Ministarstva el ne, s obzirom na razne druge obuke koje imamo tokom jedne školske godine, pokazaće vrime. Svakako, sistem obrazovanja je pogođen, jel nismo spremni na ovaku situaciju i učimo je u hodu. Postoje različiti načini koji su nam pridloženi, a dok se ne odlučimo za kaku odgovarajuću platformu, pronalazimo najbrže kanale kako bi bili u direktnom kontaktu s učenicima i roditeljima – divani Stanislava Lutkić za „Bunjevačke novine".

Onlajn nastava je počela dosta brzo, al ostaje pitanje koliko ona mož bit dobra zamina za klasičnu.

– Već prva nedilja vandrednog stanja u školama pokazala je kako je većina dice svatila ovu situaciju ozbiljno, ko i njevi roditelji. Interesuju se za gradivo i uredno rade domaće zadatke nuz instrukcije nastavnika. S odgovarajućom tehnologijom i programima, online nastava bi mogla bit realizovana. Zasad je to kod nas teže, al je izvodljivo.

Svaki način rada, pa i ovaj, ima i pridnosti i mane.

– Tu dolazimo u problem sa socijalno ugroženim porodicama. Nisu svi u mogućnosti imat internet konekciju i kompjutere. Ukoliko im pošaljemo kopiran materijal, opet ni to nije dovoljno, jel morali bi se čut telefonom, a to onda više nije ni blizu online nastave. Ono što je dobro u ovoj situaciji jeste da dica koja imaje mogućnosti, sad više koriste internet u druge svrhe ko što su rišavanje zadataka, pritraživanje interneta za potribe nastave, komuniciraju izmed sebe kad su u pitanju problemi za pojedine predmete i na taj način su motivisani i socijalno povezani. Svaki dan su u toku s nastavom i imaje našu podršku, što je također zdravo važno.

Dok je svita i vika dica će tražit način kako izvrdat obaveze. U takim situacijama se postavlja pitanje ko mora bit odgovorniji, učenici, el roditelji.

– Dicu učim kako su za sve najodgovorniji oni, pa onda njevi roditelji. Samo tako mogu postavit sebi ciljove i ostvarit ji.

Svakako, online nastava mož bit dopunjena učenjom iz knjiga pridviđeni nastavnim planom i programom.

– Priporuka je gledat tv pridavanja, al zadatke koje im postavljam zahtivaje knjigu. Dobijaje informacije i materijal od mene putom maila, društveni mreža (instagram) el vibera, zavisi od tog šta koriste. U planu su i nike od platformi koje bi se počele koristit. Da bi uradili zadatke moraje pročitat lekciju iz knjige. Postoje video zapisi na internetu, pa ji putom linka koji im proslidim mogu pogledat. Testovi provire znanja nuz određeni vrimenski period su odlična vež-ba i na taj način također uče. Tv pridavanja su korisna, al nisu dovoljna. Moramo bit u stalnoj interakciji s njima, kako bi ji ispratili u radu.

Stanislava Lutkić

Na kraju ostaje i najvažnije pitanje – oćel dica bit zakinuta za znanje, pogotovo ako se vanredna situacija produži?

– Još je rano donosit zaključke koliko će dica ispratit sve što im zadamo ko zadatak i koliko će gradivo biti usvojeno. Vrime će pokazat. Moje mišljenje je kako će najveći problem imat slabiji učenici kojima je potribno na drugačiji način približit gradivo i objasnit im na jedan vizuelniji način, a to sigurno nije online nastava. Ipak je škula misto di se uči znanje, veštine, navike i disciplina.

Ono što svakako mož bit dobro iz svega ovog jeste jedan novi korak u nastavi, odnosno njezino osavrimenjavanje.

– Slažem se kako je osavrimenjivanje nastave ključan proces u obrazovanju. Al potribno je da ono bude dostupno svoj dici. Kad se to omogući, ovaki korak će sigurno bit primer dobre prakse i štogod što će bit dopunski sadržaj redovne nastave u školi. Nisam za to da se škula zamini online časovima, al moramo pratit trendove i promine u društvu, kako bi dicu bolje motivisali i prineli im znanje. Ipak je važan kontakt s učenikom i socijalizacija dice – divani za kraj naša sagovornica.

N. S.

UMISTO DIVANA O USKRŠNJIM IZLOŽBAMA, SIĆAMO SE KAKO SMO KO MALI ČEKALI OVO VRIME

Uskrs našeg ditinjstva

U ovom vrime ste, dragi naši čitaoci, navikli čitat priloge o održanim uskršnjim izložbama, umivanju u mladom žitu... Aktuelna situacija onemogućila je održavanje taki okupljanja, pa su najavljene izložbe vezane za Uskrs otkazane u Maloj Bosni i Bajmoku. No, vanredna situacija nas neće spričit u proslavi Uskrsa, kako to i dolikuje u našim porodicama, a ovo je pravo vrime sitit se kako smo Uskrs kadgod čekali i kako to činimo sad.

Prijašnji godina smo često pisali o tom kako su Uskrs čekali naši stari, po salašima, a sad smo odlučili rubriku „podmladit", odnosno vidit kako se ovog sveca sićaje oni koji su sad u „najboljim godinama".

Uskrs ko čarolija

Kristina Franciković je rado podilila svoja sićanja na Uskrs.

„Iz ditinjstva pamtim Uskrs, ko velik porodični praznik, koji je, nuz Božić, svake godine bio poseban. Naši bunjevački običaji vezani za Uskrs za mene su uvik bili ko kaka čarolija, koju je mama nuz pomoć nikoliko trikova pravila i usadila u nas, da ne bi bio zaboravljen.

Nedilja prid Uskrs... Pamtim veliko spremanje, kako ga zove moja mama. Za nas, dicu, bilo je dosadno i naporno, al smo svi morali pomagat. Sve se moralo izvadit iz ormana, fijoka, svi ćoškova. Svaki komad je moro bit pomiren, pribrisan, vitrina s caklenim čašama, a tek pranje porculanski figura...

Na Velik petak se postilo, al smo se radovali pletenom kolaču koji je majka pekla. Kolač smo ili s krumpirom u kori, el s pekmezom od šljiva. Dok su stariji postili, mi, dica, smo se uspili i tog naist, dok god je stalo u nas. Obično smo šarali jaja i uvik je bilo drugačije. Najradije se sićam farbanja u lukovini. Moja sestra i ja smo sate potrošili na traženje savršene travke, koja će nam dat najlipšu šaru na jajetu. Crtali smo na jaja zecove i pilića, a nike smo ukrašavali svilenim mašnicama i raznim šljokicama. Najlipša ušarana jaja višali smo na cica-macu koja je bila posvećena na Cvitnu nedilju, a bila je najlipši ukras Uskrsa. Do kasno u noć pomagali smo majki pravit kolače, pamtim poslaničke fanke i torte „alveška" od oblatni...

Velika subota, uvik odkad pamtim, u 2 sata smo išli s majkom na posvetilište u Veliku crkvu. Morali smo bit svi lipo obučeni i očešljani. Mama nam je obično šila po kaputić el kaku lipu aljinu. Svako je moro imat svoju lipo ukrašenu korpicu u koju nam je mama stavila po jednu malu divenicu, koje jaje, rokvicu... Kad smo došli kući, iako sam bila najstarija, sve troje smo zajedno čupali trave kako bi spremili kotaricu za Zeku, da nam donese poklon.

Na Uskrs, u nedilju, obično su

nas budili rano ujtru, dok smo bili mali da vidimo poklon od Zeke, a kad smo malo porasli morali smo ić na Kalvariju. Bilo je teško ustat, al moralo se. Posli Križnog puta žurili smo kući, di bi redovno, još jedared, vidili poklon od Zeke i na uskršnji ručak, kad smo svi morali probat od svega, jaja, divenice s renom, komad jagnjetine, po koju rokvicu i mladog luka. Posli ručka smo išli u Veliku crkvu na misu, a posli je bila svečana uskršnja užna. Mi, dica, smo bili zaduženi za postavku astala, di se postavljo svečan majkin uštirkan stolnjak s platnenim salvetama, pozlaćeni escajg, stari komplet majkini vinčani tanjira i caklene čaše sa stalkom. To su bile naše najlipše porodične užne.

Došo je Vodeni ponediljak. Ko male, nismo ga baš volile. Tata i naš komšija čika Zvonko Bogdan su prvi bili koji su nas polili još u krevetu. Tata nas je obično vodom polivo, dok čika Zvonko kakom kolonskom vodom, koja je za nas, u to vrime, bila neprijatnog mirisa, jel je bila štogod novo. Malo kasnije su dolazila braća i komšije. Darivali smo ji jajima i narandžama, častili sokom i kolačima, a one starije rakijom i kafom. Sićam se kako čika Zvonko kući nije tio ić, dok ga nismo okitili narcisom i ruzmarinom.

Čaroliju koju je moja mama usadila u mene danas prinosim na moju dicu. Trudim se nek i one, ko i ja, zadrže bar dio naše male čarobne bunjevačke tradicije. Sigurna sam uspila, jel i one danas rado učestvuju u svemu".

Pravi zec u košaru

I **Dušan Ivić** se rado sića uskršnji dana i svega što se radilo.

„Kad sam bio mali, volio sam gledat i pomagat u pripravljanju za Uskrs. Na Cvitnu nedillju baćo je pokiselio mladog žita u lavor, pa smo se svi umivali. Onda smo išli u crkvu nosit cica-macu na svećenje, a posli užne smo išli i na groblje ponet. Na Velik petak je baćo u katlanki kuvo šunku, kod nas je bilo tako, dan prija, da bi se sve stiglo poradit. Mama je pekla pleten i slatke kolače, a brat i ja smo njim pomagali. Najviše sam volio pomagat šarat jaja. Posli podne smo brat i ja, el kad jedan, kad drugi, očli posvetit kuvano ilo u kotarici.

Sićam se kako je baćo jedared na Uskrs metio pravog malog zeca u košar, da nas tako dočekaje pokloni. Naravno, mi nismo znali da je to baćo uradio, neg smo eto, te godine uspili „uvatit" Zeca i vidit ga kad nam dono darove. Volio sam Uskrs i jel smo na Voden ponediljak išli u polivače kad smo već bili deranci.

I danas rado učestvujem kad imam kaku priliku u prikazima naši običaja, jel našu tradiciju moramo sačuvat. U mojoj porodici sam se potrudio, zajedno nuz suprugu, i dan-danas sačuvat velik dio običaja koje smo obadvoje ko mali nosili u srcu."

Lip Uskrs u Đurđinu

Borisa Bajića Uskrs vraća u vrime ditinjstva i obližnji Đurđin.

„Ko malo dite uskršnje praznike provodio sam kod majke i dide u Đurđinu. To je za mene, ko i za svako dite, bilo veliko uzbuđenje. Najvećma smo se radovali vrimenu kad smo šarali jaja i, naravno, kad smo dobili poklon od Zeca. Kod nas je bio običaj pisat Zeki čestitku za Uskrs, u kojoj smo mi napisali šta želimo da nam donese. Imali smo male kotarice u koje smo brali frišku travu, tu bi pripravili gnjizdo i čekali. Jedva smo dočekali da svane, kako bi vidili šta nas je u kotarici, koje smo veče prija pripravili, sačekalo. Ko dica smo stvarno virovali kako Zeko donosi poklone i kako će nam se želje ispunit, samo ako budemo dobri.

Danas, kad ja, fala Bogu, imam moju porodicu i tri sina, trudim se i na nji prineset naše stare običaje. Divanimo u Uskrsu, pripravljamo se za njega, a dica su, naravno, najpažljivija kad triba pisat pismo Zeki."

Vrime za porodicu

Sandra Iršević priznaje kako joj je Božić omiljen svetac, a da Uskrs također voli zbog okupljanja cile porodice.

„Kod nas se proslavljo i Uskrs i Vaskrs, a bilo je to vrime radosti, jel smo se radovali i svecima i proliću. Moja pokojna majka Marija koja je živila u Tavankutu naučila me da uvik poštivam Svetog Antuna i Blaženu Divicu Mariju, naučila me je raznim bunjevačkim običajima, al i kako farbat jaja za Uskrs. Posebno sam se radovala farbanju jaja, jel sam ji učila oslikavat i za mene su to bila prava umitnička dila. I danas se radujem kad vidim šarena jaja, u raznim tehnikama, te od slame, pa dekupaž, al onda smo ji samo bojili. Pamtim i momenat kad se unosi cica-maca i kad na nju kačimo šarena jaja koja smo pažljivo pripravili.

Sićam se i pripravljanja za Uskrs. Sve je moralo bit čisto, spremljeno, a prid sam Uskrs bi se pravili kolači, kuvala šunka... Drag mi je bio i Vodeni ponediljak, kad su dolazili gosti – polivači, polit nas vodom i čestitat nam Uskrs.

Drago mi je što kod Bunjevaca Uskrs i danas ima velik značaj, što se dobar dio običaja i dalje drži. Istina, ladnu vodu s bunara zaminili su parfemi, a ono što ostaje isto jeste osićaj zajedništva i pripadnosti porodici". **N. S.**

U PORODICI ĐURĐICE I KALMANA CRNKOVIĆA USKRS SE SLAVI KO KADGOD

Prilika da budemo bolji

U porodici **Đurđice** i **Kalmana Crnkovića** Uskrs ima posebno misto. Ono što su naučili u svojim porodicama sad niguju u svojoj familiji, a, fala Bogu, imaje i kome ljubav prema običajima prinet – dici **Martinu, Luki** i **Anti**.

– Uskrs slavimo tako kako su nama prineli naši roditelji, običaji se prinose s kolino na kolino. Uvik smo redovno išli u crkvu i držali se svi naši običaja, a najvećma smo čekali najveće svece, Uskrs i Božić – divani Đurđica na početku pripovitke za „Bunjevačke novine".

Nije ništa novo, ako kažemo kako se Uskrsu posebno raduju dica. Kako i ne bi, kad je to jedno posebno vrime.

– Sićam se da sam ko dite najvećma čekala Veliku subotu, mada se u našoj kući držalo sve po redu. Subotom smo nosili ilo na svećenje, a još i danas pamtim mirise iz kujne, dok se pripravljala rana za posvetilište, kuvana jaja, šunka, divenica, ren, jagnjetina... već ko je kako naviko. Posebno mi je bilo drago kad smo već malo bili veći, pa su nama povirili dužnost nošenja rane.

Đurđica Crnković sa svojim najvećim blagom – sa tri sina

Dica Uskrs čekaje i zbog Zeca koji obalazi dobru dicu, a i na vironauku se tušta divanilo o ovom velikom svecu.

– Još smo ko mali učili tušta o Uskrsu, o danima kad se sićamo kako je Isus otkupio grije svita. Kako je on patio za nas i molio 40 dana. Možem to uporedit i s ovom nevoljom oko korona virusa. Sad smo više zatvoreni, i imamo priliku zamislit se kaki smo bili, pokajat se za naše grije i pomolit se. Ovi dani, kad je i Korizma, su prilika da nuz post, molitvu, odricanja i dobra dila, očistimo svoju dušu i postanemo bolji. To je i poruka Uskrsa. Nije ni jedna nevolja tu samo zarad nevolje, već nam i donosi priliku postat bolji, a u svakoj nevolji triba se držat Boga i crkve. To ostaje u nama, to pomaže u formiranju zdrave porodice, a ona je, opet, osnova jednog društva.

U svojem divanu naša sagovornica tušta puti spominje porodice, kako onu u kojoj je odrasla, tako i onu koju stvara sa svojim suprugom. Ona je, prija sedam godina, postala posebno bogata.

– Rodila sam trojke, sinove Martina, Luku i Antu. Imali smo poteškoća ostvarit se ko roditelji, al, eto, nuz pomoć doktora i Božiju pomoć, dobili smo odjedared tri sina. Oni su sad u prvom razredu, a iđu redovno na vironauk, iđu redovno u crkvu, uče o našoj tradiciji i vridnostima. Želimo i kod nji usadit potribu za Bogom i božjom riči. Čak me i iznenade koliko znaju o Uskrsu i viri. Ono što im ja kažem da je Isus patio za nas i da je zbog naši grija bio razapet na križ. Jako su volili, na primer, moju mamu, koja je umrla u novembru, i često gledajuć križ i Isusa na njemu, pozdravljaje majku. Razumiju oni tušta i razmišljaje.

Naravno, dica se raduju i dolasku Zeca, al i drugim uskršnjim običajima.

– Prave gnjizdo, nadaje se da će Zec nać put do nas i nuz korona virus. Raduju se i drugim običajima, momci (zajedno s tatom) iđu u polivanje na Vodeni ponediljak. Nadali su se ić i ove godine, al, eto, situacija je taka kaka je i to baš neće bit moguće.

Aktuelna situacija je učenike prvog razreda postavila u poziciju da već u prvoj školskoj godini imaje vanrednu situaciju i vanredni način učenja.

– Ne žale se da im je zdravo dosadno. Inače smo i suprug i ja vezani poslom za salaš, pa smo dosta zajedno. Sad sam više okrenuta školskim obavezama, jel mi, mame, moramo priuzet dobar dio obaveza kod prvaka, pa nam dobar dio dana ode na školske obaveze. No, sem kad učimo i radimo zadatke, napolju smo. Fala Bogu pa smo na salašu, imamo tušta prostora. Možem mislit kako je teško onima koji su s dicom u stanovima.

Ostavili smo Crnkoviće sa željom nek Zec ne zaobađe ni njev salaš, na radost Martina, Luke i Ante, a da nas, opet, sve zajedno, zaobađe nevolja koja muči cio svit.

N. S.

SIGRA LAKA NUZ BRAĆU

Najhrabriji u divanu s gostima iz „Bunjevački novina" bio je Luka. Ukratko je prino aktuelna dešavanja.

– Priko televizijskog programa pratimo nastavu, u kontaktu smo s učiteljicom, i zasad nam se čini da je malo zanimljivije ovako neg što je u školi. Fale mi malo drugari, al pošto imam braću i dosta mista u avliji, onda je lako i sigrat se. Čekamo svi Uskrs, nadamo se da će Zeko uspit priskočit sve viruse i doć kod nas. Mi ćemo pripravit gnjizdo i čekat ga.

VIRTUELNI SVET U SOMBORU U VRIME KRIZE

Kultura u doba „korone”

Trenutna situacija u našoj zemlji zatvorila je vrata kulturnim ustanovama, zbog borbe protiv širenja epidemije korona virusa, te su nike od nji pridstavile svoje sadržaje u virtuelnom okruženju. Pozorišta i muzeji pozvali su svoju publiku da ji posite na svojim web stranicama, nuz ponudu stari, al i novi sadržaja.

Sombor, ko jedan od gradova bogat istorijom i kulturom, pogođen je tim što su ustanove kulture „metnute pod ključ”, u okviru borbe protiv pošasti koja se nadvila nad cilom državom. No, uprkos ovoj situaciji, Somborci će imat prilike u danima (samo)izolacije, virtuelno bit dio kulturni dešavanja. Naime, Kulturni centar „Laza Kostić” u Somboru ponudio je svojoj publiki novi online koncept, di će podsitit na njeve najuspišnije programe, al i ponudit nike nove, naminjene različitim generacijama.

Vesna Šašić

Kako kaže direktorica Kulturnog centra **Vesna Šašić**, kulturni život i brojne manifestacije, izložbe i događaji, narušeni su trenutnom situacijom u našoj zemlji. Istu sudbinu dili i KC „Laza Kostić”.

– Svi smo neprijatno iznenađeni trenutnim zbivanjima, odnosno pandemijom bolesti COVID 19. To je pošast sa kojom se bori savremeni svet i neophodno je da svi delujemo ujedinjeno, disciplinovano, jer na drugačiji način ćemo prouzrokovati još veću katastrofu. Naša ustanova trpi određene poteškoće zato što smo za ovu godinu imali plan i program koji je rad Kulturnog centra trebalo da podigne na viši nivo i samim tim obogati kulturnu ponudu Sombora. Naročito je naša pažnja bila usmerena na promociju mladih stvaralaca, realizaciju festivala, pokretanje dečijeg pozorišta i programe kojima bi se afirmisao rad Somboraca. Rad smo preselili u online svet i nastojimo da ispunimo vreme našim prijateljima i poštovaocima kroz zanimljiva ostvarenja somborskih pisaca, podsećanje na koncerte i izložbe koje je KC realizovao u proteklom periodu, pre pojave korona virusa u našoj zemlji. Što se tiče programa koji su bili u planu, čvrsto verujem da će oni ubrzo biti realizovani na najlepši način, ili bar veći deo njih, jer to bi bio znak da se ova užasna situacija završila. Sada je najvažnije da ostanemo zdravi, a kao što sam već rekla - to možemo postići ukoliko ostanemo kod svojih kuća. Kulturni centar će vam ponuditi i predložiti sadržaje kojima možete ispuniti vreme – divani Vesna Šašić.

U KC „Laza Kostić” se trude, i u ovakim okolnostima, bit dostupni svojim korisnicima.

– Nastojimo da svake nedelje podsetimo publiku na neke od najzapaženijih izložbi koje su realizovane pre epidemije u Srbiji. Prezentujemo digitalna izdanja somborskih pisaca i objavljujemo snimke nekih naših manifestacija. Postoji plan da napravimo i jedan lep konkurs i na taj način podstaknemo naše najmlađe da se tokom vanrednog stanja kreativno uključe u rad Kulturnog centra. Takođe, promovisaćemo rad udruženja sa teritorije Grada, a u planu je i saradnja sa drugim ustanovama kulture u Somboru.

Bunjevački media centar u Somboru ponudio je sekciji „online programi” i film koji je nasto u okviru projekta „ Mladi Bunjevci u Somboru”. Film divani o slamarstvu ko jednom od važni kulturni obilužja Bunjevaca. Na pitanje dal slamarstvo ko bunjevačka narodna umitnost mož pronać svoje misto u okviru izložbenog sadržaja KC „Laza Kostić”, imajuć u vidu značajan pečat koji je bunjevačka zajednica ostavila u istoriji grada Sombora, naša sagovornica komentariše:

– Kulturni centar prvenstveno promoviše umetnički rad i delovanje profesionalnih stvaralaca, ali ne zaobilazi ni ukazivanje na značaj tradicije, amaterizma i starih zanata. Naša likovna galerija u najvećoj meri prezentuje savremenu likovnu umetnost na našem podneblju, ali postoji „kultura na selu” kao poseban segment rada Kulturnog centra. Sa zadovoljstvom ćemo prikazati taj film i drago mi je što na taj način promovišemo tradiciju i mladost zajedno.

Bunjevački media centar u Somboru na ovaj način imaće priliku svoj dosadašnji rad pridstavit i široj publiki, a ujedno nastavit rad u okviru očuvanja bunjevačke baštine kroz važnu kulturnu instituciju. Kako su istakli u KC „Laza Kostić”, čemu se svi nadamo, kraj epidemije nije daleko i uskoro ćemo uživat u koncertima, festivalima, izložbama, promocijama, pridstavama i drugim programima koje su mnogi pripravili za 2020. godinu.

S. L.

EMISIJA „SPEKTAR" NA RADIO-TELEVIZIJI VOJVODINE PROSLAVILA ROĐENDAN

Petnajst godina o Bunjevcima i za Bunjevce

Šestog marta televizijska emisija „Spektar" koja se emituje na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine proslavila je jubilarni, petnajsti rođendan. Uskoro slave i nov jubilej, bliže se brojki od 500 realizovani emisija, a to znači kako je iza male, al vridne redakcije, velik broj emitovani priloga. Ako bi se, umisto kroz minute i broj priloga, vridnost rada mirila kroz divan o Bunjevcima i za Bunjevce, odnosno kroz značaj za afirmaciju naše zajednice, brojke bi bile još impozantnije.

– Oživit i sačuvat jezik, običaje, kulturu, tradiciju i istoriju Bunjevaca, a sve kroz prizmu informisanja na bunjevačkom jeziku bili su osnovni ciljovi kojima su se vodili pridstavnici Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine pri želji da s emitovanjom započme televizijska emisija na bunjevačkom jeziku – divani **Nataša Stantić**, urednica emisije „Spektar" koja je dio ekipe Drugog programa RTV-a još od 2005. godine.

Ideja o pokrećanju televizijske emisije na bunjevačkom jeziku na Radioteleviziji Vojvodine, tad Radioteleviziji Novi Sad, postala je aktuelna formiranjom prvog sazi-

Nataša Stantić, urednica emisije „Spektar" na Radio-televiziji Vojvodine

va Nacionalnog savita Bunjevaca 2003. godine, te je posli postignuti dogovora, prva emisija na bunjevačkom jeziku pod nazivom „Spektar" emitovana 6. marta 2005. godine. Od samog početka emisija se pripravljala u Dopisništvu RTV u Subotici, a finalizovala u Novom Sadu. Emisiju je vodio i uređivo **Joso Poljaković**, kojem se 2007. godine ko honorarni saradnik u radu pridružila Nataša (Nimčević) Stantić, koja je prija tog, od kraja 2005. radila ko volonter.

– Marta 2014. godine priloge za „Spektar" pripravljaje i Vanja Kolar iz Subotice, te Ružica Parčetić iz Sombora, čime su stvoreni uslovi praćenja dešavanja i u Somboru, mistu di Bunjevci žive u većem broju. Godine 2015. i zvanično je oformljena Redakcija na bunjevačkom jeziku. U to vrime urednik Drugog programa RTV bio je Atila Marton, a od ove godine tu funkciju obavlja Mirko Kanjuh – nastavlja Nataša Stantić koja je ispratila Josu Poljakovića u zasluženu penziju posli deset godina rada na uređivanju emisije, te je i priuzela odgovornu dužnost.

U protekli petnajst godina „Spektar" je bio prilika di se kroz razne sadržaje i priloge načinio nemirljiv doprinos našoj zajednici.

– Kroz emisiju gledaoci su se mogli podsitit na svoj jezika, a mladi edukovat. Ispraćene su sve manifestacije, konferencije za novinare, važni događaji, nacionalni praznici Bunjevaca... o kojima se često zdravo malo, el nimalo, informisalo od strane drugi medijski kuća. U emisiji su gostovala brojna čeljad koja su poznata široj javnosti po svojem radu u oblasti kulture, obrazovanja, jezika, politike, a potiču iz bunjevačke zajednice, a nuz nji svoje misto su našla i „sasvim obična" čeljad, koja nisu ništa manje zanimljiva. Ona su imala priliku prinet gledaocima svoje impresije o raznim manifestacijama, dat svoje mišljenje el pridstavit, u najvećem broju slučajova, hobi kojim se bave. Emisija „Spektar" je od svojeg početka bila u službi informisanja Bunjevaca, al otvorena ka svima ostalima koji Bunjevce žele upoznat još bolje. Na taj način nastala je jedna kolažna emisija, koja je rado gledana od samog početka. Televizijski prostor je dobio jednu novu koncepciju, obogaćenu novim sadržajima, inspirisanu kulturnom tradicijom i istorijom

REDAKCIJA

Emisiju „Spektar" realizuje ekipa u kojoj su Nataša Stantić, Vanja Kolar i Ružica Parčetić, a ne zaboravlja se ni velik doprinos Jose Poljakovića, novinara-veterana.

Bunjevaca, a usaglašenu s potribama današnjeg svita, poštivajuć osnovni cilj – očuvanje bunjevačke riči i identiteta. Zafaljujuć naporima u tom pravcu, Bunjevci danas imaje upravo ono što njim je potribno kako bi se bunjevački jezik čuo, a samim tim i otrgo od zaborava.

Ritam emitovanja se vremenom minjo, a gledaoci su od početka „Spektar" pratili dvared mesečno, nediljom u 17 sati i 30 minuta, na Drugom programu RTV-a. Par godina kasnije prišlo se na nediljno emitovanje, da bi opet bilo vraćeno na dvonediljno. Tako je bilo do novembra 2017. godine, kad je „Spektar" prominio programsku šemu i posto nediljna polusatna emisija, a već godinama unatrag redakcija na bunjevačkom jeziku, realizuje i emisiju „Paleta" na bunjevačkom koja se prikaziva na Prvom programu televizije.

– Ove dvi emisije već godinu dana u potpunosti se realizuju u Subotici, i snimaje i montiraje. Što se frekvencije emitovanja tiče, nediljna emisija zadovoljava potribu zajednice. Naravno, ko i druge emisije sličnog tipa, postoje situacije u kojima prilog nije aktuelan zbog vrimenskog razmaka od momenta snimanja do emitovanja. Međutim, ako sve to posmatrano na godišnjem nivou, s obzirom na brojnost zajednice i izbor tema, nediljna emisija donosi i dinamičnost, a ujedno ostavlja prostora i za pripovitke koje se ne rade iz godine u godinu i koje, u tom slučaju, zasluživaje više prostora.

U svakom poslu, pa i ovom, ima dosta izazova. Tiču se izbora tema, sagovornika, jezika, kvaliteta... Kad divanimo o jeziku, emisija je na bunjevačkom, dakle nije nužno da se u njoj divani o Bunjevcima, već na bunjevačkom, al su ritke situacije kad se divani o opštim temama. Posvećivanje potpune pažnje Bunjevcima nije slučajno.

– Bunjevačka zajednica je tokom vrimena pritrpila tušta nepravde, a institucionalno organizovanje omogućilo je još jedan nacionalni priporod. Smatram da mediji itekako mogu doprinet u tom smislu. Dešavanja u gradu je tušta, a s počela, izvištavanje s manifestacija u bunjevačkoj zajednici bilo je zdravo malo. Na taj način, čini mi se da smo često imali ekskluzivu, jel dok su se drugi ponavljali s temama, u „Spektru" su bili emitovani upravo prilozi s ovi događaja. Slažem se da smo redakcija koja proizvodi program na bunjevačkom jeziku, al se trudimo najprija ispratit dešavanja u zajednici i pripravit priloge o bunjevačkim temama, pridstavit naš svit.

Ovako opridiljenje nužno dovodi do situacije ponavaljanja pojedini tema. Nacionalni i virski praznici, ustaljeni festivali, programi... Sve to dovodi do izazova kako pripravit uvik nov prilog o već poznatom dešavanju.

– Kad iz godine u godinu pratite iste manifestacije, prilozi se „prave sami". Međutim, taki događaji moraje bit i izazov za novinara kako bi gledaocu, slušaocu el čitaocu istu stvar približio na drugčiji način. Nać interesantnog sagovornika, postavit priču iz drugog ugla, nije lako, al je izvodljivo. Uostalom, ako pogledate, na primer, priloge o Danu Dužijance el s Velikog prela, to je isti povod, al je prilog uvik drugčiji, naravno, s onim obaveznim elementima.

Do jubilarne, 500. emisije, nije još tušta ostalo, a biće onda i prilike za nove divane s kolegama na zajedničkom putu informisanja o Bunjevcima i za Bunjevce.

N. S.

Сачувајте живот

Останите код куће

#ostanikodkuce

Република Србија
Аутономна Покрајина Војводина
Покрајинска влада

KONAČNO BOLJI USLOVI ZA RAD KULTURNO-UMITNIČKOG DRUŠTVA „ALEKSANDROVO”

Krov saniran, nema prokišnjavanja

Kulturno-umitničko društvo „Aleksandrovo”, koje u okviru svoji aktivnosti posebno niguje bunjevačku kulturu i tradiciju, konačno je sačekalo bolje uslove za rad. Dugogodišnji problem s krovom na objektu koji koriste je otklonjen nedavno, a posli sanacije krova pristalo je i prokišnjavanje.

Kako je istako **Tihomir Vrbanović**, pridsidnik KUD „Aleksandrovo”, vridnost radova iznosila je oko milion dinara, a sridstva su dobijena od Vlade Autonomne pokrajine Vojvodine. Kako je zgrada u vlasništvu Grada Subotica, dobijanje dozvola i angažovanje izvođača radova išlo je priko lokalne samouprave.

– U okviru ove faze radova urađena je sanacija krova. Krov je bio u izuzetno lošem stanju, prokišnjavo je i to najvećma tamo di nam je garderoba. Sanacijom je obuvaćena zamina letvi, greda, strija... Sa spoljne strane metnut je nov biber crip, dok je s unutrašnje metnut dobar i očišćen stari biber crip – nastavlja Vrbanović.

Iako su radovi na sanaciji krova od izuzetnog značaja, potribe dotrajale zgrade ovim poslom nisu „podmirene”.

– Unutrašnjost zgrade je u malo boljem stanju neg što je bio krov, al je potriban nastavak radova. Sleganje zgrade je dovelo do pojave pukotina na zidovima, a i plafoni su dosta propali, pogotovo na mistima di je najvećma prokišnjavalo. I fasada već odavno čeka sanaciju.

Dok su radovi trajali, društvo je radilo, sve do momenta proglašenja vanrednog stanja, a kad ono bude okončano, slide nova okupljanja, jel ima dosta najavljeni aktivnosti.

Tihomir Vrbanović

– Početkom nove sezone najviše je aktivnosti za naše najmlađe folklorce, dok nam maj i jun običnо donose više aktivnosti za naše starije članove. Planiramo održavanje četvrte „Slamarske kolonije”, kojom se priključivamo obilužavanju nacionalnog praznika Bunjevaca „Dana Dužijance” i pravimo perlice za goste. Takođe, u novembru ćemo imat 19. izdanje tradicionalnog festivala „Vojvodina kroz pismu i igru”. To su niki od planirani projekata, a biće tu još putovanja, gostovanja... – dodaje Vrbanović.

N. S.

U KUĆI JOVANA PAČUA

Aktivnosti KUD „Aleksandrovo” spovode se na adresi u Šandoru, u Ulici Aksentije Marodić i to u kući u kojoj je rođen Jovan Paču, poznati srpski kompozitor i pijanista, al i doktor.

– Lekar Paču bejaše od onih ljudi koji leče i telo i dušu: svojom pojavom, rečju, bolećivošću srca svoga i prirodom punom blagosti, on je osvajao i zdrava i bolesna, i bogata i siromašna. Uz to pouzdano znanje lekarsko dolažaše kao dopuna takoj prirodi. Primera radi valja pomenuti da je sa tih osobina svojih bio veoma popularan u Bosni i Hercegovini, a popularnost je njegova išla dotle da su ga čak i Muhamedovci uzimali za svoga domaćeg lekara, imajući u njega toliko poverenja – kaže Andra Gavrilović u svojoj knjigi „Znameniti Srbi 19. veka”.

SIĆANJE NA BUNJEVAČKE VELIKANE – MIJO MANDIĆ (1857-1945)

S virom u svoj rod

Ove godine se navršava 75 godina od smrti **Mije Mandića** starijeg koji je bio školski nadzornik i počasni građanin Subotice. Ostavio je velik pečat kroz svoj rad bunjevačkom rodu. Ko slidbenik i učenik biskupa **Ivana Antunovića** tokom svojeg životnog i stvaralačkog vika borio se za očuvanje bunjevački običaji i bunjevačkog jezika, ko i duha bunjevačkog naroda na ovim prostorima. U nastavku teksta slide pojedinosti iz njegove bogate biografije:

Mijo Mandić rođen je 12. septembra 1857. godine u Kaćmaru u familiji Zakarija i Veronike Mandić, rođene Petreš. Škulovo se u Preparandiji u Kaloči. Na početku svojeg radnog vika bio je učitelj u Bođanima, kod Bača, zatim je bio učitelj u Madarašu i učitelj „Bunjevačke osnovne škule" u Gari.

Od 1883. godine izabran je za učitelja u svojem rodnom mistu Kaćmaru. Odgojen i škulovan ko štićenik biskupa Ivana Antunovića, ko njegov slidbenik, pokretač je novina, kalendara i osnivač bunjevački čitaonica, pisac i izdavač prvi udžbenika za bunjevačko-šokačke osnovne škule. Izdo je molitvenik „Nebesko janješće" za bunjevački i šokački naraštaj, pokrenio je misečni list „Neven" 1884. godine. Familija Mandić je primila plemićku titulu 29. aprila 1720. godine u Beču, pa je potico iz plemićke familije.

Na poticaj Mihovila Kubinskog, kalačkog kanonika i nadglednika kaločki pučki škula, kasnije kaločkog nadbiskupa, godine 1880. obilodanio je dva škulska priručnika:

Prvi priručnik je „Zemljopis, povistnica i ustavoslovlje za bunjevačku i šokačku dicu po hrvatsko-ugarski izvori" – Gara 1880. godine, a drugi priručnik je „Prirodopis, prirodoslovlje i slovnica za bunjevačko i šokačku dicu po hrvatsko-ugarski izvori" – Gara 1880. godine

Drugi period njegovog stvaralačkog rada počima dolaskom u Subotici di je bio izabran za učitelja. On je sigurno poslidnji bunjevački učitelj koji je pridavo na bunjevačkom jeziku, prija oslobođenja Subotice. U periodu izmed dva rata, 1921. godine, Mijo Mandić je izabran za gradskog knjižara, odnosno upravnika biblioteke. Piso je članke o biblioteki, popunio književne zbirke i dr. Bio je upravnik Gradske biblioteke u Subotici do sridine 1932. godine.

Nosilac je slideći odlikovanja:

- Kraljevskog ordena Svetog Save V reda, 30. juna 1923. godine
- Kraljevskog ordena Svetog Save III reda, 18. oktobra 1928. godine
- Kraljevskog ordena Jugoslovenske krune IV reda, 30. decembra 1930. godine
- Kraljevskog ordena Jugoslovenske krune III reda, 11. februara 1934. godine.

Mijo Mandić

15

NEBESKO
JANJEŠCE
ili
MOLITVENIK
ZA
bunjevački i šokački naraštaj.

Sastavio
M. MANDIĆ.

(S dopuštenjem crkvenog poglavarstva.)

Ur 7540/947 broj izdanje.

SUBOTICA, 1894.
Iz štamparija dr.-a Dulsna Petrovića.

4. Broj. U Zombору, 15. Travanj 1885. God. II.

NEVEN

Izlazi 2 misecz jedared.

M. Mandić

Zaštitna carina.

Grad Subotica Miji Mandiću 13. novembara 1938. godine daje diplomu ko svojem počasnom građaninu, školskom nadzorniku u penziji, jel je svojim nacionalnim radom u Subotici podizo svist u našem narodu, pripravljajuć ga za oslobođenje i ujedinjenje svi Jugoslovena.

Umro je u Subotici 9. januara 1945. godine, saranjen je na Bajskom groblju u Subotici.

Mijo Mandić je zasigurno jedan od najveći bunjevački velikana čija dila i danas žive i prinose se na mlađe generacije, odolivajuć teškim vrimenima koja su uvik bila, a koja su i danas. **T. B.**

KROZ ŽIVOT BUNJEVACA

Vrime za sadnju

Kad su naši prici u kadgodašnje vrime malo uznapridovali, obrađivali su više zemlje, al je i posla bilo tušta, jel se sve ručno radilo. Al su sve to vridne ruke naši seljaka poradile. Još ako je bilo pogodno vrime, ako je april vlažan onda je valjan. Žene su radile u baščama, kopale, sadile. Muškarci su radili na njivama, oralo se s volovima i konjima, sadio se krumpir, kuruzi, cincokret i drugo, a to je bio spor poso, pogotovo u kadgodašnje vrime, kad su naši stari sve to ručno sadili. Kuruzi su se sadili pod motiku, el pod petu. Kad se njiva uzore, onda se iscirkuje da se vidi di će bit red, pa se tako po redu sadilo. Jedan je muškarac motikom kopo, a obično su dica mećala sime, po tri zrna u kućicu. Ako je zemlja bila mekana, sadilo se pod petu. Petom se stane u zemlju pa se u udubljenje metne po tri zrna simena i zavali nogom, pa tako redom. Sadilo se na kućice, razdaljine po jedan koračaj.

Velike njive po deset-dvadest lanaca zemlje, to su sve kadgod čeljad ručno posadila. Moralo se žurit kako bi se uradilo na vrime, pa se zato ustajalo rano i radilo do kasno, od jutra do sutra. „Ako se april vedri noću, naškodiće i vinu i voću", divanili su naši stari.

Dodole

Bunjevci su narod koji je sačuvo svoj divan, nošnju, viru i običaje, koje nikad ne bi odbacili da prime tuđe. Ima običaja koji su se vrimenom malo izminili, a ima i oni koje su doneli sa sobom, još kad su došli u ove krajove. Ima jedan običaj kojeg se sve više niko ni ne sića. U proliće, ako je velika suša, onda su po salašima di je kiša najvećma tribala išle dodole. To je grupa od 4-5 mladi žena, el cura, koje se nakite rogozom i zelenim grančicama, da njim se ruvo i ne vidi. Kosu raspletu, a na glavu metnu opletene zelene vince. Kad dođu prid salaš, pivaje pismu za kišu:

Molimo se višnjem Bogu, aj dodole!
Da udari rasna kiša, aj dodole!
Da pokisnu naša polja, aj dodole!
I dva pera kukuruza, aj dodole!
Da pokisnu svi orači, aj dodole!
I po kući poslovači, al dodole!

Onda domaćin žbućne na nji vode iz kabla, a one se otresaje, pa voda sa zeleni zgrana pada na zemlju, ko kapi kiše. Domaćica da dodolama kaki poklon, a one pođu na drugi salaš.

Škulovanje za gazde

Kadgod je većina našeg bunjevačkog svita živila na salašima, a živilo se u većoj zajednici. Poslušnost i poštivanje stariji je bilo iznad svega, tako su bili vaspitavani od malena. Odnos izmed muškog i ženskog svita su bili strožiji neg danas, I u crkvi je bila desna strana za muškarce, a liva za ženske. I u škuli su sidili u jednom redu cure, a u drugom deranci. Kadgod je i gimnazija bila obaško muška, obaško ženska. Ako je profesor vidio cure u muškom društvu u kasne sate, mogle su bit isključene iz gimnazije. Koji su mladi bili zainteresovani za učenje i, ako su roditelji bili u mogućnosti, učili su. No, siromašni roditelji nisu mogli dat dicu na škulovanje, pa je više bistre i pametne dice moralo ostat živit na salašima i radit teške fizičke poslove, služit kod veći gazda. Bunjevci su se kadgod manje škulovali neg danas, al ipak ji bilo od svakog zanimanja, učitelja, doktora, advokata, svećenika, indžilira, veterinara, sudija i drugi. Škulovanje je bilo podiljeno na osnovno, sridnje, visoko i univerzitet.

Zlatne menđuše i prsten su imale i siromašnije cure, podikoja lančić oko vrata, a bogatašice su imale dukate, karpelac, pa i zlatni sat. Kad su napunili 18 godina, postali punolitni, onda su se družili i izlazili zajedno momci i cure. Za mlade se uvik pravile kojikake igranke i kola po salašima, i u teškim vrimenima. Mladi Bunjevci su volili svoje njive, vinograde, i sav josag što je bio na salašima, a najviše konje, koje su timarlili pa i jašili šorom, da ji vide cure.

Bilo je to opisano i u pismama „Vidi majka eno ga jaši konja biloga, pod kopitom trava vene dok ne vidi mene", el „Sinoć mi dragi dolazi s konjom mi cviće pogazi, a neka nek gazi, samo nek češće dolazi".

Vrime za udaju/ženidbu

Cure su pomagale mami oko kuvanja, pečenja kruva i kolača, spremanja i mazanja, ko i oko svi drugi ženski poslova. Oko 20-te godine je počelo vrime curama za udaju, a momcima za ženidbu kad dođu iz vojske. Cure si prija udaje spremale štafir, šlingovale košulje, narodnu nošnju i navlake. Sve je tribalo pripravit, jel nikad se ne zna kad će se pružit prilika za udaju. Ako je koja cura našla momka, društvo je malo pomoglo da se nalaze, a da to roditelji ne znaje, dok ne bude ozbiljna veza. Kadgod ni jedna cura nije išla kod momka na salaš, a divojkini roditelji nisu dozvolili da joj momak ulazi u sobu. Ako su se malo duže zabavljali, curini roditelji bi kazali: „Ako se volite, vinčajte se, el svaki na svoju stranu". Stariji su bili strožiji za mlade, a to je bilo za njevo dobro. Bilo je slučajeva da se gazdački momak zaljubi u sirotu divojku, roditelji su bili protiv tog, a momak bi kazo: „El ta, el ni jedna druga". Isto je bilo slučajova da se gazdina ćer zaljubi u kojeg mladića radnika, el kočijaša, što je bila velika uvrida i sramota za roditelje u kadgodašnje vrime.

Mladi su bezbrižno provodili svoje mladalačke dane, nije bilo telefona, al se svudan stiglo di se tilo. Za mlade su se uvik pravile igranke i kola, a i proštenja i dužijance po crkvama, a uveče je uvik bilo igranka. U tijoj prolićnoj noći širio se miris sa svi strana, dračova, procvatanog voća, jorgovana i cvića. U zagrljaju misečine i zvizdanog neba, dvoje mladi zaljubljeni u zanosu mladalačke strasti... i desi se što se desi. Zato se kaže di je ljubav slatka tu je pamet kratka. Cure o tom nisu smile nikom ništa kazat. Kad je došlo dilo na vidilo, curini su krivili momka, a momkovi su krivili curu, a krivca nije ni bilo. To se dešavalo od kad je svita i vika u svi generacijama. Taki parovi, ako se nisu oma uzeli, posli se zakomplikovalo, pa se nisu ni uzeli. Curi su kazali: „Nemoj se udat za njega, da te volio, oženio bi te prija. Mi ćemo dite odranit, a ti traži tebi drugog". Dite je uvik bilo radost u kući. Momak moždar nije bio u stanju, a nije imo uslove da se oma ženi, ko zna iz kojeg razloga u porodici. Posli se cura udala za drugog, a i momak oženio s drugom, al su obadvoje kroz život žalili mladalačku ljubav. Što bi se kazalo: „Prva ljubav zaborava nema". Cura je ditetu, ako je bio derančić dala momkovo ime, da se kroz život sića prve ljubavi. To su bile nesrićne ljubavi, koje su se zdravo ritko dešavale, al tog je bilo. Većinom su ljubavi bile vesele i imale srićan kraj.

S udajom se završavala bezbrižna mladost, najlipše doba u životu koje se nikad više ne mož vratit. Mladost prođe i ako se mladi ne udaje i ne ožene. Jel je mladost kratka, a ljubav slatka.

A. V. K.

Sveci koji se spominjemo

Uskrs slavimo 12. aprila, a to je naš najveći svetac od svi, dan kad je Isus pobedio smrt. Uskrsnio je od mrtvi, pa i nama svima dao nadu u uskrsnuće od mrtvi i život vični. Prid Uskrs se sva čeljad ispovide i pričeste, kako bi pomireni s Bogom i ljudima dočekali Uskrs, što je četvrta crkvena zapovid. Svake se godine triba najmanje jedared ispovidit i o Uskrsu pričestit.

Svetog Đure se spominjemo 23. aprila. On je bio rimski oficir rodom iz Palestine, di je crkva sagrađena njemu u čast. On je zaštitnik vitezova, vojnika i ratnika. Na našim salašima su se mogle vidit slike Svetog Đure na bilom konju kako ubija aždaju. Jedna legenda o svetom Đuri kaže: „Jedared davno u jednom gradu živili su ljudi koji nisu virovali u Boga. Već su izmislili jednog boga kojem su se molili. A u jezeru je živila aždaja koja je proždirala svit, a to je bio

đavo koji njim je uzimo duše. Bogu se sažalilo što propada toliki nedužan svit, pa pošalje svetog Đuru da ji oslobodi od te pošasti. Sveti Đuro je bio na bilom konju, obučen ko ratnik, i sabljom ubije aždaju. A svit je kazo, ostavite boga akaruna i primite Boga velikoga. Onda se tušta svita obratilo i virovalo pravom Bogu. Kad je car te zemlje vidio da je Sveti Đuro oslobodio svit i ubio aždaju, kazo mu: 'Išti od mene šta oćeš, daću ti polak carstva što si nas spasio aždaje'. A Sveti Đuro kaže: 'Ne triba meni ništa samo mi daj prsten, da imam spomen kad sam bio na zemlji'. Posli ga nikad više niko nije vidio na zemlji.

Svetog Marka evanđeliste se spominjemo 25. aprila. On je bio iz imućne porodice u Jerusalimu, kod njegove majke Marije se okupljala prva crkva. Marko je pratio Svetog Petra i Pavla i po njegovim kazivanjima napiso sveto evanđelje. On je zaštitnik usiva i zemljoradnika. Na Markovo se po crkvama blagosiva mlado zeleno žito od kojeg čekamo svakidašnji kruv.

A. V. K.

BUNJEVAČKA ZDILA

Užna na Uskrs

Morčija čorba

1 morkača
2 peršina
2 šargaripe
½ kelerabe
½ celera
2 glavice crnog luka
ravna kašila soli
4 litre vode

Morkaču očistit, isić na komade, oprat i metnit u vodu koja vrije. Dodat i zeleniš, crni luk napeć na platini s obadvi strane, pa ga spuštit u čorbu, dodat so i poklopljeno kuvat na blagoj vatri. Kad se meso skuva, procidit čorbu, pa ukuvat domaće krpice. Meso i zeleniš poslagat na plitak pladanj i vruće iznet na astal.

Sos od rena

25 deka rena
1 kašika masti
2 kašike brašna
1 kašika pavlake
1 žumance
sirćeta i soli po ukusu

Ren istrenicat, nalit po litre vode i prokuvat. Napravit zapršku od masti i brašna, pa pomišat s renom, mišajuć da se zgrumenča. Kad se skine sa šporelja, izmišat žumance i pavlaku, promišat, metit vrlo malo soli, a sirćeta po ukusu.

Pečeno jagnje

Polovina jagnjeta
1 kašika masti
malo soli i začina C
2-3 češlja bilog luka
po limuna
list lovora
papar u zrnu

Manje jagnje se peče cilo, a veće na polovinu. Očišćeno jagnje malo nasolit s obadvi strane i ostavit da stoji 2 sata nek upije so. Posli meso natrljat s mašćom i začinom, pa metnit u tepciju. Nalit 2 deci vode, dodat isičen limun, bili luk, lovor i papar, pa metnit peć. Kad malo porumeni odozgor, privrnit nek porumeni i druga strana. Nuz jagnje napravit mladu zelenu salatu.

Reform fina torta

Za kore:
10 biljanaca
30 deka šećera
25 deka samliveni ora
2 kašike brašna
1 vanilin šećer

Biljance umutit sa šećerom u čvrst snig, dodat brašno, orase i vanilin šećer. Pažljivo promišat i od mase ispeć 4 kore. Pazit da ne prigore, više ji sušit neg peć.

Za krem:
10 žumanjaca
20 deka šećera
4 rebra čokolade
1 margarin
1 vanilin šećer

Žumance skuvat na pari sa šećerom, dodat čokoladu i vanilin šećer, pa mišat dok se sve ne sjedini. Kad se krem proladi, dodat umućen margarin, pa namazat kore i mećat jednu na drugu. Istim kremom namazat cilu tortu, okolo i odozgor, pa je posut samlivenim orasima.

A. V. K.

MLADI NOVINAR DENIS VUKMANOV ŠIMOKOV VEĆ GODINAMA JE DIO „BOCKOVE" REDAKCIJE

Od zanimacije do životnog poziva

Denis Vukmanov Šimokov je danas već ozbiljan sridnjoškulac. No, rado se sića vrimena kad je počela njegova zanimacija za novinarstvo. Od dičije sekcije do rada u listu za mlade „Bocko" prošlo je više od šest godina.

– Sićam se, bio sam četvrti razred osnovne škule kad je moja tadašnja učiteljica Suzana Nikolić pridložila da krenem sekciju koja je okupljala dicu, a iz koje je iznikla redakcija „Bocka". Zainteresovala me je taka ideja, jel sam volio pisat, a i volim tušta divanit, pa mi se sve činilo interesantno. Sićam se i prvi okupljanja, svi smo bili mali, stidljivi i povučeni, al smo vrimenom postali prava ekipa koja i dan-danas radi zajedno – evocira Denis uspomine na početak rada prvo dičije, a potom redakcije za mlade.

Nuz naučene osnove novinarstva brzo su stigli i prvi izazovi, u vidu pronalaženja tema, sagovornika, prilaska ljudima, pa i pravilnog pisanja.

Krajom 2019. godine Denis Vukmanov Šimokov proglašen je za najvridnijeg člana redakcije mladi novinara (sa Mirkom Bajićom)

– Kako sam sazrivo, pronalazio sam teme koje meni odgovaraje, išo sam ka tom šta ja želim pisat. Naučio sam tušta stvari o novinarstvu, al i oko pravopisa, pravilnog izražavanja, što mi i danas pomaže u škuli oko sastava el odgovaranja. Naučio sam razne novinarske metode pronalaženja podatka i niki bitni informacija, ko i same osnove novinarstva koje su u početku izgledale zdravo komplikovano. Najveći problem mi je bio pronalaženje tema, jel nikada nisam znao o čemu pisat, al zafaljujući mentorima Nikoli i Nataši, naučio sam prvo pogledat ono što mene interesuje i svoju okolinu i da će tu uvik bit kaka tema o ko-joj se mož napisat novinarski tekst.

Kako je ditinjstvo zaminio mladim dobom, tako su i teme bile nove, zanimljivije, od škulski, ka onim koji generalno najviše zanimaje mlade čitaoce.

– U početku sam piso o dešavanjima iz škule i okoline, poput likovni kolonija, fudbalski turnira, i vrimenom, kako sam odrasto, baziro sam svoje teme na sport i odnose med ljudima. Tako je i nastala sad već dugogodišnja rubrika „muško-ženski" odnosi koju pišem sa svojom koleginicom Martinom.

Sastanci redakcije, otkriva nam naš sagovornik, bili su štogod više

Denis (drugi zdesna) na jednom od uvodni sastanaka „Bockove" redakcije

RUBRIKA KOJA SE IZDVAJA

Na pitanje da izdvoji najdraži tekst Denis izdvaja cilu rubriku.

– Svakako da je rič o rubriki „muško-ženski odnosi". Mislim da smo kroz niz tekstova moja koleginica Martina i ja obradili niz zanimljivi tema koje su zanimljive za sve naše vršnjake. Birali smo teme koje nas interesuju, a svakoj smo pristupili iz dva ugla, s ciljom da dobijemo cilovitu sliku teme.

NAUČIO I O BUNJEVCIMA

Rad u „Bocku" pomogo je Denisu naučit štogod više o zajednici kojoj i sam pripada.

– Mnogo sam naučio o bunjevačkoj zajednici, jel je svako od nas u radu redakcije uvik dobio priliku pisat o tom i sam pronalazit podatke što se Bunjevaca tiče. Takođe, išli smo u muzeje i obalazili razna mista na kojima smo učili i imali priliku bolje se upoznat s našom istorijom, tradicijom, kulturom...

od pukog biranja tema i učenja o novinarstvu.

– Naučio sam tušta stvari o životu, pristupu ljudima, takođe i šta smim, a šta ne smim radit, ne samo što se novinarstva tiče već i samog pisanja, autorski prava, navođenja izvora informacija. Takođe, poboljšo sam pristup ljudima, komunikaciju... Na sastancima sam imo prilike upoznat razne osobe s kojima sam i danas u dobrim odnosima. Mislim da smo svi onda jedva čekali okupljanje redakcije kako bi se vidili i družili međusobno.

„Bocko" je list za mlade, donosi teme koje generalno zanimaje sve pripadnike ove populacije. Ono što izdvaja ove novine jeste da su tekstovi na bunjevačkom. Bilo je, naravno, slučajova da potencijalni sagovornici ne žele bit pridstavljeni u novinama na ovom jeziku.

– Novine jesu na bunjevačkom, al mi to nikad nije bio problem. Što se podsmijavanja tiče, uvik je bilo i biće kad se čuje kad kogod divani drugačije, al mene to lično ne dotiče. Odbijanja razgovora je bilo, al sam naučio vrimenom da se na to ne obazirem, već da samo tražim nove sagovornike. Kako sam rasto, imo sam više iskustva i znao sam kako se triba ophodit u raznim situacijama.

Ono što je počelo ko zanimljiva ideja i prilika da se kvalitetno ispuni slobodno vrime, za Denisa bi moglo bit štogod više.

– Radom u „Bocku" naučio sam tušta. Takođe, pronašo sam put kojim bi želio ić. Sviđa mi novinarstvo i prosto sam ga zavolio. Svi planovi koje imam u daljem životu vezani su za ovaj poso i mislim da je to moj životni poziv. Ideja mi je da posli sridnje škule studiram žurnalistiku – divani naš mladi kolega na kraju divana za „Bunjevačke novine". **N. S.**

ODRŽAN IZBOR „DIVE TURIZMA" VOJVODINE U SUBOTICI

Defile mladosti i lipote

U petak, 28. februara, u hotelu „Patrija" u Subotici održano je polufinalno veče takmičenja izbora „Dive turizma". Održan je tom prilikom defile mladosti i lipote, a ko najlipša med dvanajst lipi cura ocinom žirija izabrana je **Milica Ivić** iz Subotice.

Kako je kazala **Ankica Orčić Utornik**, direktorka „Dive turizma" za Vojvodinu, izbor najlipše nije bio vezan samo za svečano veče, neg su cure provele zajedno nedilju dana, i kroz čitav period biranja najlipše pridstavnice Vojvodine.

– Ocinjivali su se ponašanje, maniri, kultura. Divojke su vrlo lipe, vrlo pristojne i žiri je imo težak zadatak.

Najlipša prelja Velikog bunjevačkog prela **Nevena Vidaković** tribala je, kako je tom prilikom i objavljeno, bit u konkurenciji za izbor, al je, kasnije se ispostavilo, imala manje godina neg što to propozicije nalažu. Ona je, ipak, prisustvovala finalnoj večeri, promovišuć tom prilikom lipotu bunjevačke nošnje.

– Nisam još punoletna, tako da ne možem učestvovat u izboru, al mi je lipo bit tu, vidit kako sve izgleda. Nike od divojaka i poznam, iz KUDŽ „Bratstvo".

Za najlipšu je izabrana Milica Ivić iz Subotice.

Ankica Orčić Utornik i Nevena Vidaković

Milica Ivić

– Sve devojke su bile divne, lepo smo sarađivale i družile smo se. Nisu bile teške ni probe.

U okviru završne večeri organizovan je i prateći program, a dio svoji rukotvorine pokazale su i gošće iz Udruženja žena „Ljiljan" iz Ljutova.

– Pridstavili smo se radovima od slame, radove u dekupaž tehniki, ručnim radovima, svim onim što smo napravili u zimsko dobo – istakla je **Marica Miler**.

„Diva turizma" Vojvodine dio je takmičenja „Diva turizma" Srbije, a cilj cilog takmičenja je promocija, izmed ostalog, i turistički potencijal Srbije na međunarodnoj sceni, jel se isto takmičenje odvija i na svitskom nivou, a najlipša cura iz Srbije iđe na finalno takmičenje. Ono je najavljeno za jesen, u Kuala Lumpuru u Maleziji, di će bit pridstavnice šezdeset zemalja. **N. S.**

PRIDSTAVLJAMO BILJKU PETROVAC

Veliko povirenje

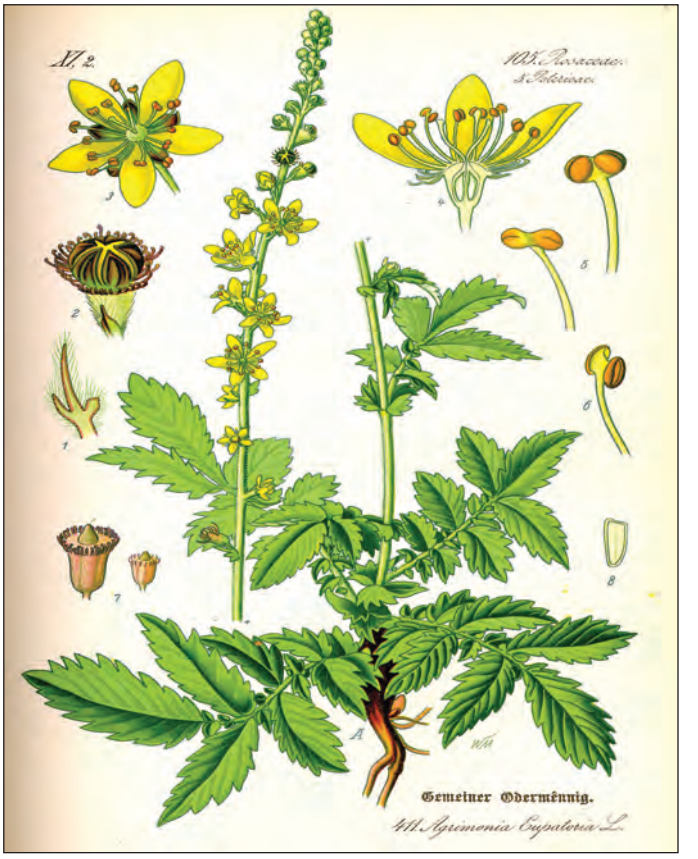

Petrovac (Agrimonia eupatoria) nazivaje još travom Svetog Petra i Pavla, što divani u koje vrime se ona bere (12. jula). Kad kaka biljka nosi ime sveca, to bi tribo bit pouzdan znak da narod gaji veliko povirenje u likovitu moć tog bilja. Latinsko ime petrovca potiče od poznatog kralja Mitridata Eupatora, a u našem narodu nosi još ime ranjenik, zbog svog dejstva da zaustavlja krvarenje.

Spada u grupu biljaka Rosacea - ruža. Najviše ga ima u Evropi, di raste na osunčanim suvim obalama, nuz putove, u poljima, a može se gajit i u baščama. Ko likovita biljka se koristi od davnina. Stari Grci su je koristili ko lik kod bolesti očivi, a samo ime biljke upravo dolazi od grčke riči argemona - što znači biljka koja liči na prvi pogled! U starom Rimu je velik pisac i prirodnjak Plinije Stariji smatro petrovac „biljkom kneževske vlasti". Anglosaksonci su znali da lišće ove biljke zaustavlja krvarenje i liči rane. Egipćani su također poznavali petrovac.

Najimpresivnije dejstvo petrovca je sposobnost biljke da smanjiva upale, poboljšava funkciju varenja, poboljšava kontrolu bešike, smanjiva menstrualne probleme, rišava tušta kožni tegoba, vrši detoksikaciju tila, jača zdravlje kose i noktivi, čisti jetru...

Petrovac ko lik

Biljka petrovac sadrži korisne aktivne materije ko što je katehin - rastvorljiv u vodi, polifenol tiamin također rastvorljiv u vodi, vitamin B, kvircitrin - antioxidans i protivupalno sridstvo koji je ujedno i izvor njegove žute pigmentacije (boje). Sadrži i kompleksno jedinjenje polifenol tanin koji biljki daje adstringentno dejstvo (steže površinu kože i sluzokože). Palmitinska, ursolična i silicijumska kiselina su nike od zasićeni masni kiselina i kod životinja i kod biljaka.

Nova istraživanja su pokazala kako palmitinska kiselina može pomoć u borbi protiv raka kože. Silicijumska kiselina je jedinjenje vodonika, kiseonika i silicijuma i za nju je dokazano da je korisna za kosu, nokte i kožu. Ursolistička kiselina je pentaciklični triterpenoid koji se može nać u mnogim biljkama i voću i koji deluje ko diuretik i protivupalno.

Petrovac dobro deluje kod upale grla i krajnika, kod angine i sora (gljivica u ustima), a onima koji tušta divane i operskim pivačima se savituje da ispiraje grlo čajom od petrovca. Čaj od petrovca liči malokrvnost, zaciljiva rane, pomaže kod reume, lumbaga, kod tegoba s varenjom.

Zdravo je dobar kod ličenja jetre i slezine - uzima se 2x dnevno po šolja čaja. I zdravim osobama se priporučiva jedared godišnje kupka od petrovca, a posebno dici oboliloj od šarlaha.

Kada se piju 3 šolje ovog čaja dnevno, liče se prošireno srce i želudac, a ako se čaj uzima ko kupka, oporavljaje se bubrezi i bešika, criva i pluća.

Protiv prošireni vena na nogama koristi se mast od petrovca, isto ko i mast od nevena. Za ličenje jetre koristi se čaj od petrovca, mirisne lazarkinje (Asperula odorata) i ivanjsko cviće.

Nuz to što ima likovita dejstva, petrovac se koristi ko boja, a u zavisnosti kad se sakuplja boja varira od svitlo do tamno-žute.

Pripravila:
Eva Kovač Pečkai

Čaj od petrovca

Vrvom punu kašiku petrovca dodat u 1/4 litre vode, puštit da provre i odstoji 15 minuta.

Kure čaja od petrovca priporučivaje se osobama koje pate od hroničnog umora, brezvoljnosti i malaksalosti.

Ove osobe najčešće imaje problema s varenjom, gasovima, nadutošću i neformiranom stolicom.

Osobe koje su duže vrimena izložene stresu tribaje pit čaj od petrovca.

Niki naučnici tvrde kako hroničan umor ima veze s padom imuniteta i s virusima, bakterijskim i gljivičnim infekcijama.

Čajna mišavina protiv hroničnog umora

Potribno je po 100 grama petrovca, matičnjaka i koprive, te po 50 grama korena čička, slatkog korena i ruzmarina. Sve biljke dobro pomišati. Od mišavine uzet 5 supenih kašika, prilit litrom ključale vode, promišat, poklopit i ostavit nek odstoji polak sata. Procidit, jednu šolju popit prija doručka na prazan stomak, ostatak čaja pijuckat u toku dana u gutljajima.

Ovaj čaj se pije 3 nedilje, pravi se pauza 7 dana, pa se nastavlja pit još misec dana.

Priporučiva se pijenje čaja od zobi u pauzi.

Čajna mišavina protiv promuklosti i upale grla

Potribno je po 100 grama petrovca i žalfije i 50 grama crnog sleza. Sve biljke pomišat, pa 3 pune kašike prilit sa 1/2 litre ključale vode, promišat, poklopit i ostavit da stoji sat vrimena. Procidit i koristit za ispiranje grla. Može gutljaj-dva i popit.

Čajna mišavina kod trombocitopenije

Potribno je po 100 grama petrovca, hajdučice i virka, te 200 grama rusomače. Sve se biljke pomišaje i 5 supeni kašika se prilije litrom ključale vode, promiša, poklopi i ostavi se nek stoji sat vrimena. Procidit i pit u toku dana u malim gutljajima.

PRIRODA NAM NUDI POMOĆ ZA SVAKU BOLU

Cimet i ko začin i ko lik

Cimet je ko začin na cini od davnina, praktično hiljadama godina unatrag. Tek nedavno, nauka je potvrdila ono što su nebrojene generacije unatrag utvrdile iskustvom – cimet ima likovita svojstva.

Ne bere se, već se struže s cimetovog drveta koje se u naučnom svitu naziva latinskim imenom Cinnamomum. Spoljnji dio kore se odbaciva u proizvodnji, dok se unutrašnji i savitljiviji dio kore umotava u čuvene cimet rolnice, koje se tako mogu prodavat, a mogu se i samlit u praškasti začin koji sam vizuelno podsića na mliveni biber.

Postoje dvi varijante cimenta, cejlonski cimet koji se još naziva i „pravi cimet", nije ga lako nać u dućanima, češće je dostupan u bolje snabdivenim dućanima zdrave rrane. Druga varijanta cimeta je ona što se prodaje u malim kesicama, iako njegova svojstva nisu tako korisna za tretiranje određeni bolesti, svedno je ugodnog mirisa i ukusa, nezaobilazan je sastojak mnogi fela kolača, ila pa i napitaka.

Benefit konzumiranja cimeta

Cimet je bogat antioksidantima. U zaštiti našeg zdravlja antioksidanti su važan činilac, oni nas štite od poslidica oslobađanja slobodni radikala. Tako je u studiji koja je uključivala priko dvadeset začina, cimet izašo ko ubedljivi pobidnik. U nadmićanju je bio bolji i od bilog luka, origana i drugi začina koji važe za likovite.

Cimet ima antiflamatorna svojstva. Ova svojstva u namirnicama nisu česta, zato je cimet i u ovom pogledu vrlo korisan, jel ji posiduje. Pomaže u borbi protiv infekcija i obnavljanju oštećenog tkiva. Naučno je dokazano kako začini koji sadrže antioksidante imaje potencijal smirivat razne oblike upala.

Cimet pomaže u prevenciji srčani bolesti. Srčane bolesti imaju velik procenat u godišnjem broju umrli u svitu, a u nikim zemljama i vodeći.

Za osobe s dijabetesom tipa 2, 1 gram el polak kafene kašikice cimeta dnevno pokazali su se blagotvornim i efektivnim na markere u krvi osobe koja konzumira cimet. Takođe je utvrđeno naučnim istraživanjima kako i mala doza ko što je 120mg mož ima dobre efekte, a cimet u isto vrime podiže i nivo „dobrog" holesterola. Na nikim testiranjima laboratorijski životinja, cimet je bio vrlo efikasan u spuštanju visokog pritiska, kad se saberu sva tri benefita jasno je koliko cimet mož pomoć opterećenom srcu.

Cimet ima antidijabetski efekt. Cimet dokazano smanjiva nivo šećera u krvi. On to čini redukcijom količine glukoze koja ranom dospiva u krvotok. U toj borbi, koristi razne enzime koji utiču na rad digestivnog trakta. Takođe, određeni sastojci u cimetu uspišno oponašaje insulin, ipak to ne znači da triba minjat pripisane terapije od strane doktora. Cimet tu mož bit samo prirodni saveznik u držanju nivoa šećera u krvi kroz ishranu. U tom pogledu, cimet je dokazo kako mož smanjit nivo šećera u krvi od 10% do čak 29%. Doza cimeta za ove svrhe triba se kretat od 1 do 6 grama, zavisno od težine same bolesti kod svakog dijabetičara.

Cimet čuva moždane funkcije. Neurodegenerativne bolesti su bolesti koje ograničavaje pa i potpuno onemogućavaje ljude u osnovnim aktivnostima, remete sposobnost pamćenja, orijentacije, i sl. Alchajmerova i Parkinsonova bolest su sinonimi za ove zdravstvene probleme.

Naravno, i za ovo cimet ima dva sastojka koja su pokazala sposobnost osujetit izgradnju proteina u mozgu koji je jedan od najveći krivaca za nastanak Alchajmerove bolesti. Detaljnjija istraživanja su još uvik u toku, al dosadašnji nalazi su pozitivni i bezbidni.

Cimet pomaže kod gljivični infekcija. Cimet je dokazano pokazo dobre efekte u borbi protiv gljivični infekcija. Mož značajno sputat napridak reda gljivica ko što su listerija i zloglasna salmonela. Ipak, njegovo dejstvo po pitanju gljivični oboljenja na drugim dilovima tila nije dalo značajnije rezultate, veziva se samo za digestivni trakt. Antimikrobska svojstva cimeta pomažu kod očuvanja zdravlja zubi i redukcije lošeg zadaha.

Na kraju, triba još jedared kazat kako nije svaka fela cimeta ista. Obični cimet poznat i ko „kasia" sadrži svojstva koja u većoj količini mogu imat loš efekat na zdravlje, pa triba znat šta se oće postignit i kako dozirat cimet dnevno. Najbolje je porazgovarat s izabranim lekarom el nutricionistom.

Bolja opcija za likovito dejstvo je „pravi" el cejlonski cimet, on sadrži manje potencijalno negativni sastojaka. Pa se svakako vridi potrudit nać cejlonski cimet, ako se odlučite dat šansu cimetu da se bori za vaše zdravlje.

T. K. M.

U TIMU KEČENOVIĆ – POLJAKOVIĆ IMAJE ITEKAKO RAZLOGA ZA ZADOVOLJSTVO

Godina ispunjena uspisima

U vrime kad je početak nove kasačke sezone pod znakom pitanja, valja se podsitit uspiha iz prošle, 2019. godine. U timu **Kečenović – Poljaković** itekako mogu kazat da im je kasačka godina bila dobra. **Nikola Poljaković** je zauzo lidersko misto med trenerima, **Boris Kečenović** je bio drugi med vozačima kasački grla u Srbiji, dok je **Bojan Kečenović** imo svoje misto na Šampionatu Evrope za vozače amatere.

– Prošla sezona je za naš tim bila jedna od najuspišniji od kako se bavimo ovim sportom. Bilo je lipi rezultata, osvojili smo značajne trke. Posebno smo ponosni na rezultate grla koji su u našem vlasništvu (mene, brata i žene) koji su ostvarili pobidu, izmed ostalog i u Italiji. Davno je konj iz srpskog treninga stigo do pobide u Italiji – divani Boris Kečenović.

Za Borisa rad s konjima nije ništa novo, a ni sam ne mož kazat od kad se zanima za ovaj sport.

– Bukvalno sam odrasto nuz konje. Kad sam prohodo, u avliji smo imali konje. Dida, i jedan i drugi, imali su konje, stric i ujak također. Radili su svi u ovom sportu, a kad je došla kriza, malo smo pristali. Otišo sam zato u Italiju, di sam također bio vezan za rad s kasačima, a kad sam se vratio u Srbiju, 2007. godine, posto sam značajno aktivniji, odnosno, počo sam se bavit ovim mnogo profesionalnije.

Boris Kečenović sa grlom Paladino

S kolegom **Aleksandrom Dimitrijevićom** je radio desetak godina, bila je to uspišna saradnja, a posebno se Kečenović sića 2012. godine kad su s tri grla imali 27 pobida u Srbiji. Pobida je bilo i u Nemačkoj, Austriji... Sve je to bilo „potkovano" znanjom sakupljenim u Srbiji, Mađarskoj, Italiji, al i Švedskoj.

– U Italiji je bilo mnogo naši konjara, Dimirijević, Poljaković, Vukov, Zolnaji... Radio sam godinu dana u Švedskoj, i to kod tri trenera. Svaki je imo štogod svoje, kod svakog sam naučio štogod novo, vidio i dobre i loše stvari.

Kako ističe prvi od naši sagovornika, velik problem za ljubitelje konjičkog sporta u Srbiji pridstavljaje finansije. Spas je značajnija pomoć države, jel vrime sponzora prolazi.

– Kasački sport mi je dono mnogo u sportskoj karijeri, niz uspiha, pobida u Srbiji, Italiji, Mađarskoj, Nemačkoj, vozio sam i na Malti... No, u finansijskom planu mi je uradio dosta loše, i meni i mojoj porodici. Provedeš nuz konje više vrimena neg što bi recimo na redovnom poslu, nemaš vikend, a finansijska strana ne prati uloženi trud. Bez velike ljubavi, verovatno ne bi bilo ničeg. Al i velika ljubav nije bezgranična, jel prva nagrada u jednoj trki ne mož pokrit misec dana rane, pansiona, treninga za kasačko grlo, a di su još vitamini, transport, putovanja, oprema... Osim ljubavi, mora se i štogod vratit, jel svi mi, vlasnici, treneri i vozači moramo čegagod živit, plaćat račune...

Kečenović radi u timu s Poljakovićem, na njegovom salašu na Čikeriji. Uslovi za konjare su jednom ričju – idealni.

– Bavio sam se konjičkim sportom amaterski, a potom očo u Italiju, 2004. godine. Šest godina sam tamo radio, a kad sam se vratio rišio sam da ću se konjičkim sportom bavit profesionalno. Posli šest miseci potrage pronašo sam odgovarajuće imanje na Čikeriji, napravio sam štalu i počo radit. Posli nikog vrimena sam vidio da i mene godine gaze, i da za dobre rezultate triba tim – divani Poljaković.

Važan dio treninga su upravo uslovi, a pisak Čikerije i šuma posebno pogoduju četvoronogim sportistima.

– Kad smo prvi put dolazili činilo se da je daleko, 15 km od grada. Jasno je, ne možeš imat štalu i trening centar u centru grada, a kad već sidneš u kola, svedno je dal ćeš vozit 5 el 15 km. Radimo stalno, i kad je -10 i kad je vrućina, po suvom i po kiši. Mora tako, moraš biti s konjima svaki dan, jel su oni sportisti, s

KONJ KOJI VRAĆA

Posebna pripovitka vezana je za najuspišnije grlo – Serial Killer NP.

– Rič o grlu koje se u Italiji nije moglo kvalifikovat i dobio sam ga na poklon. Prvo sam ga kvalifikovo u Mađarskoj, dobio je tamo 3-4 trke, a potom je došo u Srbiju. U međuvrimenu je vratio za sav uložen trud. Posto je konj koji je dobio PMU trku u Austriji, niz trka u Srbiji, a krajom prošle sezone je dobio trku i u Italiji, u Trstu, nuz vrime od 1:16,9 na maloj stazi. Ko je bio na toj stazi, zimi, zna šta to znači. Diablo Boko je bio drugi u Italiji, i mislim da smo lipo reprezentovali srpski kasački sport – podvlači Boris Kečenović.

treninzima, ishranom, oporavkom. Naravno, svega ne bi bilo bez velike ljubavi. I onda, kad dođu rezultati, onda tek čovik krene sve više radit. Jasno je da bi se ljubav brzo oladila da nema rezultata, ako divanimo o profesionalnom bavljenju. Prošla godina je bila odlična, nadamo se da će taka bit i ova. Pripremamo dosta mladi konja, možda neće svi bit šampioni, al virujem da će dobar dio ostavit traga na našim hipodromima.

Za razliku od Poljakovića i Borisa, Bojan Kečenović je profesionalno vezan za drugi poso, al zato u vožnji kasača uživa. Da mu je ovaj sport u genima, potvrđivaje i rezultati.

– Zafaljujuć radu cile ekipe, i ja sam imo dobru 2019. godinu. Imo sam sedam pobida prošle godine, dva druga mista, a nuz dobar procenat sam dobio misto med 16 najbolji vozača amatera na čuvenoj trki „Gran prix d'Amerique". Bilo je fantastično pridstavljat Srbiju prid 40.000 ljudi na hipodromu Vensan u Parizu, di su ti dana defilovali najbolji konji svita, najbolji vozači, treneri... – divani Bojan Kečenović.

Kečenovići su posebno ponosni na trke u kojima osvoje prvo i drugo misto, a neupućenim gostima hipodroma mož biti čudno kako se jednako raduju i pobidnik i drugoplasirani.

– Prija trke nema nikakog dogovora, svako vozi svoje, svako traži šansu za bolji rezultat. Posebno je lipo kada budemo najbolji, a kako sam ja amater, pa imam više vrimena, volim se šalit s bratom do naredne trke. Imali smo najviše uspiha prošle godine s dva grla, Serial Killer NP i Diablo Boko, a poseban je za nas bio trkački dan u Požarevcu. Bilo je to na godišnjicu didine smrti, a Boris i ja smo osvojili dvi najveće trke. Dal će se to ponovit i u 2020. godini, nije ni bitno, samo nek budu živi i zdravi i da se krenemo takmičit. **N. S.**

ODRŽANA SKUPŠTINA KONJIČKOG KLUBA BAČKA

Subotica ponovo domaćin „Derbija"

Tradicionalna Skupština Konjičkog kluba Bačka bila je prilika da se analizira protekla, 2019. godina, al i da se napravi najava za novu sezonu, a kako je ona održana prija proglašenja vanrednog stanja u Srbiji, za početak sezone bio je naznačen 26. april. Također, bila je to prilika da se proglase najbolji članovi KK Bačka, al i da se priznanjima darivaje svi oni koji su radili na promociji konjičkog sporta.

– Rezultati su bili dobri, a kada je tako, mi smo, kao organizatori ponosni. Nagradni fond jeste takav kakav jeste, ali nam je važno da smo sve obećano i ispunili. Imali smo lepih trka, „Dužijanca" se uvek ističe, a ne možemo zapostaviti ni „Derbi" koji nam je poveren. Što se 2020. godine tiče, planiramo da održimo osam trkačkih dana, uz deveti revijalni. To je uspeh u uslovima u kojima radimo. Čast će nam biti da budemo domaćini „Derbija" i ove godine – istako je **Miodrag Zagorac**, pridsidnik KK Bačka i najavio prvi trkački dan „Otvaranje sezone" za 26. april, al će promina sigurno bit. Vanredno stanje i prikidanje svi sportski manifestacija nisu zaobašli ni konjare.

Najbolji treneri: Miodrag Zagorac (pridsidnik KK Bačka), Branislav Mukić, Antun Horvatski i Nikola Poljaković

Nagrađeni članovi KK Bačka – **najbolja grla od 2 godine**: Marko, Hercule de Sajan, Arleta B, **najbolja grla do 3 godine**: San Siro, Montecatini, Spinal Tap AT, **najbolja grla do 4 godine**: Imola, Alfa Varenne, Fotta Royal, **najbolja starija grla**: Grumetti, Elliot, Urus Caf, **najbolji vozači**: Dejan Katanić, Branko Skenderović, Branislav Mukić, **najbolji vlasnici**: D. Skenderović&A. Dimitrijević, Stana Pejić Tukuljac, Branislav Mukić, **najbolji treneri**: Nikola Poljaković, Antun Horvatski, Branislav Mukić, **najbolji odgajivači**: Branislav Mukić, Branka Skenderović, Mićo Radmanović, **najbolji mladi vozač**: Marijan Merković.

Dejan Katanić je pono titulu najboljeg vozača KK Bačka, al je on i najbolji vozač kasača u Srbiji.

– Nisam se nadao tituli najboljeg vozača, ali su se isplatili trud i rad. Nisam sam zaslužan za to, iza mene je ceo tim i svi delimo taj uspeh. Meni su sve trke lepe i značajne, ali svako ima neku koja mu se izdvaja – za mene je to „Dužijanca". Ove godine sam je dobio četvrti put, moj otac je to uspeo tri puta i to nam je neki prestiž – kazo je Katanić, koji ističe kako su u toku dogovori za sezonu koja pridstoji.

U familiji Mukić je i u 2019. godini bilo razloga za slavlje:

– Dugi niz godina smo u ovom sportu, mnogo je ulaganja i rada bilo i mislim da smo tim unapridili konjički sport. Prošle godine smo imali najbolje rezultate na Šampionatu trogodaca, al je tu bilo i drugi dobri grla iz naše štale koja su prošla kroz naš odgoj – istako je **Branislav Mukić**.

Konjički klub Bačka dodilio je posebna priznanja **Mitji Kosu, Josi Vojniću Hajduku**, porodici **Jokić, Zvonku Bogdanu, Ištvanu Pastoru** i **Milenku Aleksiću**, a priznanja su posthumno dodiljena **Pavlu Crnkoviću** i **Mirku Ostrogoncu**. Dodiljena je i nagrada „Rade Popović", za medijsku promociju konjičkog sporta, a zaslužio ju je **Nikola Stantić**. Također, priznanjima su nagrađeni svi oni koji su pomogli rad kluba, što radom na trkačkim danima, promocijom u medijima, odnosno donacijama.

N. S.

ŠTETOČINE PROLIĆNOG DILA VEGETACIJE ULJANE RIPICE

Redovno prigledat usive

Najvažnije štetočine prolićnog dila vegetacije u usivu uljane ripice su: ripicin sjajnik - Meligethes aeneus, velika ripicina pipa - Ceutorhynchus napi, mala ripicina pipa - Ceutorhynchus pallidactylus, pipa ripicine ljuske - Ceutorhynchus obstrictus, rutava buba - Tropinota hirta.

Ripicin sjajnik - Meligethes aeneus

Najvažnija štetočina uljane ripice. Može smanjit prinos i do 80%. Broj sjajnika na većim površinama redovno prilazi prag odluke za primenu insekticida, jel zbog povećanja površina i ponovljenog gajenja uljane ripice dolazi do prinamnožavanja ove štetočine. Odrasli oblik je tamnozelene el tamnoplave boje, metalnog sjaja. Larva je žućkasto-bila. Odrasli prizime u zemljištu, nuz rubove polja i ispod ostataka lišća. U proliće, kad je temperatura zemljišta 8°C i temperatura vazduha 12-15°C počinje let na polja uljane ripice. Sjajnik ima jednu generaciju godišnje. Odrasli polaže od 2 do 6 jaja dnevno u pupoljke. Iz jaja izlaze larve koje se rane i razvijaje unutar pupoljaka i na cvatovima. Razvijene larve odlaze u zemljište na ulutkavanje, a krajom juna i u julu javljaje se odrasli oblici. Štete na pupoljcima uljane ripice uzrokuje odrasli sjajnik i larva. Oštećeni pupoljci ne cvataju.

Prag štetnosti

0.8 - 1 sjajnik po terminalnom cvatu u fazi kad su cvatni pupoljci još pokriveni lišćom

1 - 1.5 sjajnik po terminalnom cvatu kad su pupoljci vidljivi, al su još stisnuti zajedno i nediferencirani

2 - 3 sjajnika kad počne diferencijacija pojedini pupoljaka

Sjajnik oštećiva cvatne pupoljke dok su još skriveni. Ovo je važno za primenu insekticida i do deset dana prija cvatanja čime je smanjena opasnost za pčele i otvorena mogućnost korišćenja piretroida /a.m. bifentrin, deltametrin, lambda-cihalotrin, tau-fluvalinat/ koji su dilotvorniji kod niži temperatura. Primenu insekticida triba prikinit početkom cvatanja, jel je zakasnila - štete su već napravljene, i opasna za pčele. Zadnji nikoliko godina u Evropi je utvrđena rezistentnost ripicinog sjajnika na piretroide.

Velika ripicina pipa - Ceutorhynchus napi, mala ripicina pipa - Ceutorhynchus pallidactylus

Imago/odrasli oblik je sive boje, 3-4 mm, 2,5-3,5 mm. Larve su biličaste, savijene, smeđe glave i brez nogu. Odrasli oblici ripicini pipa prizime u zemljištu el ispod lišća. Javljaje se vrlo rano, često već u februaru, kad temperatura zemljišta dostigne 6°C, a lete pri temperaturi od 9°C. Ženke odlože stotinjak jaja u peteljke. Larve buše hodnike u stabljiki, peteljkama i žilama listova. Štete su veće što je kraća stabljika u koju je odloženo jaje. Jedan dan posli napada uočavaje se promine na biljki, a biljka postaje deformisana. Razvoj biljke se usporava iznad napadnutog mista, a tkivo puca. Biljka stvara postrane izboje i ima žbunast izgled. Zrinje je razvučeno, što otežava žetvu. Pucanje tkiva omogućava sekundarnu zarazu mikroorganizmima. Na jači napad povoljno utiče vlažno proliće. Štete se mogu smanjit, ako se primeni rana sitva, ranije sorte i sve mire koje pogoduju brzom razvoju biljke. Što su biljke u vrime napada veće, štete su manje. Prag štetnosti je kad se prigledom utvrdi prisustvo jedne pipe na pet biljaka. Velika i mala ripicina pipa mogu se donekle suzbit primenom registrovani insekticida /a.m. alfa-cipermetrin, hlorpirifos+bifentrin/.

Pipa ripicine ljuske - Ceutorhynchus obstrictus

Tilo je 2-3 mm, sjajne crne boje, pokriveno sivim dlačicama. Larve su biličaste sa smeđom glavom, brez nogu. Odrasli oblici prizime ispod listova i duboko u zemljištu. Rane se pupoljcima, dilovima cvata, ljuskama i simenom. Ženka odlaže jaja u mlade ljuske iz koji u maju izlaze larve i rane se simenkama unutar ljuski. Svaka ženka odloži po jedno jaje u jednu ljusku, no više ženki odlaže jaja u iste ljuske. Pipa po biljki uzrokuje gubitak prinosa od 5%, odnosno prisutnost 30 larvi na 100 ljuski uzrokuje gubitak prinosa od 100 kg simena po hektaru. Suzbijanje je potribno ako se utvrdi više od 0,5 do 1 pipa po biljci. Suzbijanjom ripicinog sjajnika uništava se i dio pipa koje su se ranije pojavile, no budući da se one intenzivnije pojavljivaje u punom cvatanju, njevo suzbijanje je samo dilimično uspišno.

Rutava buba - Tropinota hirta

Odrasla rutava buba raneć se cvatnim pupoljcima oštećiva cvatne pupoljke i cvatove. U cvatu stradaje prašnici i tučak uslid čega ne dolazi do zamićanja plodova. Odličan je letač i zdravo je pokretna – kad nestane rane vrlo lako prilazi na nove površine. Polifagna je štetočina i napada brojne korovske i gajene biljke, prilazeć sa cvatova na mlado lišće i ostale biljne dilove. Suzbijanjom ripicinog sjajnika uništava se i dio buba koje su se ranije pojavile, no budući da se one intenzivnije pojavljivaje u punom cvatanju suzbijanje je samo dilimično uspišno.

Nikola Ostrogonac dipl.ing
savitodavac PSS Subotica

Sićamo se prijašnji uskršnji izložbi...

Horoskop za april

Rado se pripuštate mislima o tom da su vaše poslovne ideje savršene, međutim, situacija će se odvijat daleko od projektovane. U tim novim momentima možete doživit težak fijasko ne budete li učili na pogriškama. Do određene mire spasiće vas saradnici, al vaše bitke ipak moraje ostat vaše. Koristite slobodno vrime koje imate da ga posvetite voljenoj osobi, jel vam veza trpi na mnogim poljima. Zdravlje stabilno.

Kad se jedared odlučite za poso u kojem vidite perspektivu, malo šta će vas natirat da se povučete pa i da revidirate svoje dalje planove. Temeljni ste u svojem pristupu i to vam pritežno omogućava da imate zavidan prosik uspiha. Međutim, period prid vama doneće vam turbulencije koje mogu aktivirat skeptika u vama. U vezi nemate prohtiva koji nisu ostvarivi pa ni zasluženi, al drugoj strani svaka vaša inicijativa ostavlja utisak utlimatuma. U vama će ovo izrodit pomiso da ste možda u pogrišnoj vezi. Zdravlje dobro, tek manji problemi s pritiskom.

Svodite račune koji od ranije stoje nerišeni, moraćete pravit rezove koji nisu ni popularni ni laki, al svakako nužni jesu. Odnos koji imate s poslovnim partnerima neće bit idealan, al vaša vizija biće zajednički imenitelj opšteg interesa i u ovom periodu. Ne dovodite je brez potribe u pitanje nedovoljno definisanim sugestijama. Imali ste više neg jednu šansu popravit odnos s voljenom osobom, period izolacije koje ste svidok nije reakcija na vaše nečinjenje već najvirovatnije uvertira za lošu vist. Zdravlje nije najbolje, oticanje noga i malaksalost pratiće vas većim dilom ovog perioda.

Odluke koje morate donet nikako da ugledaje svitlost dana, ovim ne samo da pokazivate nesigurnost u sebe već gomilate i finansijsku štetu. Eventualni partneri neće bit oduševljeni ovim odugovlačenjom. Bolja je opcija ovaj period prigurat sami, ako je moguće. Tako će šteta za svaku odluku možda bit i velika – al biće samo vaša. U ljubavi nema na vidiku novi momenata, ako ste u vezi potrudite se da ovo period krstarenja umisto borbe s talasima. Zdravlje dobro, al vodite računa o ishrani da tako i ostane.

Svidoci ste dešavanja za koja je malo ko mogo kazat da će se odigrat, poslovne ideje vam nisu naročito realistične, al period stagnacije u kojem ste neće vam ni dozvolit da to provirite u stvarnosti. Vrimenom, doće novi ljudi s novim vizijama, u koje ćete se morat uklopit. Jel one daju rezulate. U vezi imate nesuglasice za koje niste sigurno kako i zašto nastaju, sve je to u povoju pa bi možda vrime moglo dat najbolji odgovor. Ipak, ne čekajte da komšijin požar zavati i vašu kuću. Zdravlje neće bit idealno, prija svega zbog sklonosti manjim infekcijama.

Strahujete od novi problema koje sa sobom donosi rizičan poso, dobar ste planer, a ni rišavanje krizni situacija vam nije strana viština. Ne bi se tribali ustručavat uplovit u nove izazove, jel iz svakog ne izlazite samo materijalno jači već i mudriji, sigurniji u ono što radite. Na ljubavnom planu morate donet nike važne odluke, jel sve upućiva na to da sadašnje stanje stvari ne obećava perspektivu vašoj vezi, a partner to na više načina indirektno zahtiva od vas. Zdravlje će bit dobro.

Kod vas je, čini se, trenutno goruća situacija u jasnim projekcijama za blisku budućnost, nema vizije koja bi vas pokrenila i sve vam liči na fijasko koji čeka da se desi. Imaćete više neg dovoljno vrimena i povoda sebe korigovat u ovakim projekcijama. Posli tog možete ponovo pristupit realnom sagledavanju stvari.

Volite uviravat druge u planove koje ni sebi niste razjasnili do kraja. Od ovog bi moglo bit malo šteta ako ostane samo na tom, međutim, sve priko tog dovešće vas do poražavajući rezultata. Potrudite se svoje nastupe i ciljove dobro definisat, a zatim iste osmislite teškim i doslidnim radom. Drugo šta vam neće donet rezultate. U ljubavi očekivate perfekciju osićaja i doživljaja, a u vama je nika vrsta bure različiti nedoumica, pa i sumnji.

Okupljate oko sebe ljude koji slično misle i slično diluju, imate dobru poslovnu viziju i sinergiju koja obećava uspih. Ono što takođe morate je nać zajednički imenitelj ako stvari krenu naopako, jer bez tog vaši poslovni poduhvati trajaće samo dok ste u plusu. Dugoročno partnerstvo mora podnet i periode u kojima svega manjka. Voljena osoba vam želi saopštit razloge zbog koji traži više slobode za sebe, al vi to tumačite na jedan jedini način i povrideno se povlačite u sebe. Imajte u vidu da nikog ne posidujete, osim svoji postupaka koje jedino možete usmirit ka percipiranom smislu. Zdravlje je dobro, al čest stres ga dovodi u pitanje.

Stalo vam je da sve bude kako ste zamislili, pa u tom nastojanju često druge ostavljate nedoričene, bez prava da se realizuju i iskažu. Ovo je recept za nepotribno pravljenje neprijatelja, al vama to ko da nije bitno. Ustuknite s vrimena na vrime korak unatrag, poslušajte druge ljude i razmotrite njeve savite. I sama pažnja mož uveliko relaksirat narušene odnose. U vezi ste dosta rezignirani prema voljenoj osobi zbog stvari koje ste joj tribali oprostit, jel slične propuste pravite i sami. Zdravlje trpi zbog vaši loši navika u ishrani.

Kajete se zbog odluka koje niste pravovrimeno doneli, a da jeste ko zna kakva bi vas nevolja još snašla. Ne projektujte svoj neuspih u odlukama koje ste doneli, već gledajte što još možete uradit, pa će vam bit bolje. Uzvodno se pliva, a nizvodno plovi. Vi to dobro znate, zato ne zamirajte sebi za sve i svašta, u tome se uvik nađe veći znalac od vas. U vezi ste dosta naređivački nastrojeni, što svakako nije dobro u apsolutno svakoj situaciji, jel u nikim stvarima mora postojat i obostrani konsenzus. Zdravlje je dobro, al se čuvajte stresni situacija.

Garant ste dobro obavljenog posla i po tom vas ljudi cine, nemojte napuštat ovu poziciju jel je to priveliko kockanje s mukotrpno izgrađenom reputacijom. Ovo je povoljan period za sklapanje poslova koji će vam poboljšat finansijsku krvnu sliku, što je već duže vrime gorući problem kod vas. Ozbiljno se posvetite uspostavljanju komunikacije u vezi koja je već neoprostivo dugo narušena. Zdravlje vam je odlično.

T. K. M.